

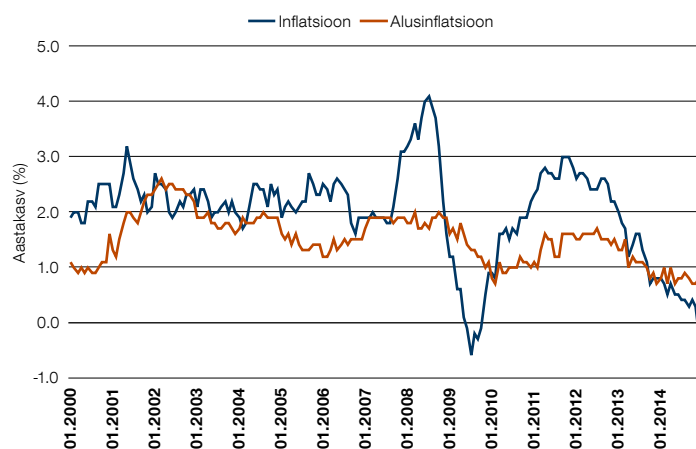
EESTI PANGA TEGEVUS 2014. AASTAL

OSALEMINE EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE OTSUSTE TEGEMISES JA NENDE ELLUVIIMINE

Eurosüsteemi rahapoliitilised otsused

2014. aastal toetas eurosüsteemi rahapoliitika majandusaktiivsuse kasvu, et seeläbi tagada hinnastabiilsus⁶. Kogu aasta vältel oli euroala inflatsioon langustrendil, samuti alanesid turuosaliste inflatsiooniootused. Seda arvestades alandas Euroopa Keskpanga nõukogu 2014. aastal rahapoliitilisi intressimäärasid ja rakendas mitmesuguseid täiendavaid rahapoliitilisi meetmeid.

Joonis 1. Euroala inflatsioon ja alusinflatsioon

Allikas: Eurostat
Viimane vaatlus: detsember 2014

Keskmiselt kasvasid tarbijahinnad euroalal 2014. aastal 0,4%, kuid võrreldes 2013. aasta detsembriga olid hinnad aasta lõpuks langenud

⁶ Eurosüsteemi rahapoliitika eesmärk on säilitada hinnastabiilsus euroalal. See on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu rahapoliitikat käsitleva artikli 127 lõikes 1. Hinnastabiilsust määratleb Euroopa Keskpanga nõukogu kui euroala ühtlustatud tarbijahinaindeksi (ÜTHI) aastakasvu alla 2%, kuid selle lähedal keskmise aja jooksul.

0,2% (vt joonis 1). Alusinflatsioon⁷ oli aasta jooksul stabiilsem, kuid jäi euroala nõrga majandusaktiivsuse tõttu madalale tasemele (0,8%). Euroala hinnakasvu üldine aeglustumine oli tingitud eelkõige toormehindade langusest. Alates juunist muutus naftahinna langus märgatavalt kiiremaks ning detsembriks oli naftahind kaotanud umbes 55% oma suvisest tasemest. Sel oli tugev mõju energiahindadele. Teenuste ja tööstuskaupade (v.a energia) hindade panus inflatsiooni oli stabiilsem, kuid väike. Teenuste madala inflatsiooni üks peamisi põhjusi oli jätkuv sideteenuste hinna langus. Aasta esimesel poolel süvendas tarbijahindade langust euro vahetuskursi tõus, mis kestis kuni 2014. aasta kevadeni. Alates maikuust on aga euro nõrgenemine tarbijahindade langust pidurdanud. Kõige enam on vahetuskursi mõjutanud aina tagasihoidlikumaks muutunud euroala majanduskasvu ja inflatsiooni väljavaade, lisaks sellele ka Euroopa Keskpanga uute rahapoliitiliste meetmete rakendamise ootus ja nende elluviimine ning Ameerika Ühendriikide rahapoliitilise hoiaku muutus. Ootused inflatsiooni edasise arengu suhtes reageerisid aeglasele hinnakasvule ja naftahinna langusele. Lühiajaline inflatsiooniootus langes olulisel määral ning alates 2014. aasta suvest on pisut langenud ka pikaajaline inflatsiooniootus.

Euroopa Keskpanga nõukogu langetas eurosüsteemi rahapoliitilised intressimäärad 2014. aastal majandus- ja rahaliidu ajaloo madalaimatele tasemetele. Intressimäärasid alandati kahel korral, kokku 20 baaspunkti võrra. Juunis vähenes põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäär 0,15%ni ja laenamise püsivõimaluse intressimäär 0,40%ni. Hoiustamise püsivõimaluse intressimäär viidi esimest korda negatiivseks, -0,10%-le. Novembris alandati kõiki intressimäärasid veel 10 baaspunkti võrra. Keskpanga intressimäärade langetus mõjutas ka raha-

⁷ Alusinflatsioon näitab tarbijakorvi kallinemist ilma energia, toidu, alkoholi ja tubaka hindade mõjuta.

туру intressimäärasid (sealhulgas EURIBORi), mis langesid samuti ajaloolises võrdluses väga madalale tasemele.

Rahapoliitilised intressimäärad olid langevatud juba äärmiselt madalale, seetõttu **oli vaja kehtestada lisameetmeid, et toetada hinnastabiilsuse eesmärgi täitmist ja rahapoliitika ülekandekanalite toimimist**. Täiendavate meetmetega (suunatud laenu⁸ pankadele, Euroopa Keskpannga varaostud) edastati turuosalistele signaal, et euroala rahapoliitika jääb majanduskasvu toetama pikema aja jooksul ning selle poolest eristub euroala rahapoliitiliste tingimuste karmistumise poole liikuvatest Ameerika Ühendriikidest. Aasta algusest sügiseni langes eurosüsteemi bilansimaht peamiselt pankadele antud kolmeaastaste rahapoliitiliste laenude ennetähtaegse tagasimaksmise tõttu 13%. Sügisel rakendunud uued meetmed suurendasid bilansimahtu aasta lõpuks 8% võrra. Euroopa Keskpannga nõukogu hinnangul suureneb eurosüsteemi bilansimaht meetmetepaketi toel kokku umbes 1 triljoni euro võrra, 2012. aasta alguse taseme – 3 triljoni euro lähedale.

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustas 5. juunil, et eurosüsteem pakub euroala krediidiasutustele septembrist 2014 kuni juunini 2016 **pikaajalist suunatud laenu (TLTRO)**, mida võiks kasutada eelkõige laenamiseks reaalsektori ettevõtetele. Esiolgu oli kõigil tehingupartneritel võimalus laenata kuni 7% euroala mittefinantsettevõtetele antud laenude jäägist (v.a eluasemelaenu) 30. aprilli seisuga. Laenamist suurendavad pangad said võimaluse keskpangalt täiendavalt raha juurde laenata. Jaanuaris 2015 otsustati veelgi leevendada pankade laenuitingimusi: tagasimakse intressimääraks sai põhiliste refinantseerimisope-

ratsioonide intressimäär (varem sama intressimäär pluss 10 baaspunkti). TLTROga saavad pangad pikaajalist soodsat laenu raha, mis võimaldab neil omakorda langetada ka reaalsektorile pakutavate laenude hinda. Kuigi euroala liikmesriigiti on olukord veel üsna erinev, on krediidipakkumine reaalsektorile tasapisi paranemas ja laenuitingimused leevenevad. Laenuõudluse poolel on näha esimesi märke ka ettevõtete laenukasvu taastumise kohta euroalal⁹. Kuigi Eestis tegutsevad pangad ei ole eriti huvitunud TLTRO kasutamisest, mõjuvad madalal püsivad rahaturuintressimäärad, mis vähendavad laenude intressikulu, ka Eestis laenuitingimustele positiivselt. Pankade jaoks ei ole raha hoiustamine Euroopa Keskpangas soodne negatiivse intressimäära tõttu, seegi peaks suurendama nende huvi laenu tegevuse hoogustamiseks.

Septembri alguses suurendas Euroopa Keskpannga nõukogu otsest kontrolli rahapakkumise kasvu üle ja kehtestas plaanide kohaselt vähemalt kaks aastat kestvad **varaostuprogrammid**, mis jätkuvad seni, kuni inflatsiooniarengud on kooskõlas eurosüsteemi hinnastabiilsuse eesmärgiga. Samuti on ostuprogrammid suunatud ettevõtete krediidivõimaluste parandamisele. Oktoobris alustati kolmandat korda kaetud võlakirjade¹⁰ ostmisega: eurosüsteem soetab euroala rahaloomeasutuste (eurodes) välja antud kaetud võlakirju. Novembris alustati varaga tagatud väärt-paberite otseostudega¹¹, nende väärt-paberite alusvara moodustavad nõuded euroala mittefinantsettevõtetele. ABSide ostmisega aidatakse kaasa selle praegu Euroopas suhteliselt tagasihoidlikku rolli mängiva turusegmendi arengule. Varaostud peaksid parandama erasektori rahastamise tingimusi ka portfelli ümberpaigutamise kaudu, kuna nende finantsvarade müüjad saavad laekunud raha kasutada uuteks

8 TLTRO – *targeted longer-term refinancing operation*. Sama laadseid meetmeid on pakunud mitmed keskpangad (Jaapan, Ühendkuningriik, Ungari), kus odav laenu raha aitas kaasa investeeringute ja tarbimise kasvule.

9 ECB Bank Lending Survey, January 2015.

10 CBPP3 – *third covered bond purchase programme*

11 ABSPP – *asset-backed securities purchase programme*

investeeringuteks (näiteks laenud ettevõtetele). Mõlema ostukava puhul on oluline, et Euroopa Keskpank ei tegutseks esmasel ja järelturul liiga aktiivselt, tõrjudes eemale erainvestorid. Eesti ettevõtted on oma tegevuse rahastamisel võlakirju veel suhteliselt tagasihoidlikult kasutanud – seda teevad peamiselt suuremad ettevõtted. Eestis asuvate pankade tegevuse finantseerimine võlakirjadega on jäänud marginaalseks. Samas võib eurosüsteemi aktiivsus võlakirjaturul parandada ka kohalike pankade ja ettevõtete finantseerimistingimusi.

2014. aasta sügisel kinnitas Euroopa Keskpanga nõukogu valmisolekut rakendada majandus- ja finantskeskkonna halvenedes oma mandaadi piires täiendavaid erakorralisi rahapoliitilisi instrumente, et tulla tõhusalt toime pikaajalise madala inflatsioonimäära riskidega. 2015. aasta jaanuaris **otsustati laiendada varaostusid**, kus täiendavalt emiteeritava raha eest ostetakse euroala valitsuste ja üleeuroopaliste institutsioonide ja agentuuride kahe- kuni kolmekümneaastase tähtajaga võlakirju¹². Nende varaklasside ostud algasid 2015. aasta märtsis ja kestavad vähemalt kuni 2016. aasta septembrini, kuid kindlasti seni, kuni euroala inflatsioonis toimub püsiv korrigeerimine, mis on kooskõlas eurosüsteemi hinnastabiilsuse eesmärgiga. Varaostude mahuks on koos ABSPP ja CBPP3 ostukavadega kokku planeeritud 60 miljardit eurot kuus. Eestis ei ole riigivõlakirju emiteeritud, mistõttu Eesti jaoks on olulisem programmi lõppeesmärgist tulenev mõju.

12 PSPP – *public sector purchase programme*. Ühisele riskijagamisele Euroopa Keskpanga kapitalivõtme alusel (Eesti kapitalivõti on 0,274%) läheb 20% programmi mahust, millest 8% ostab Euroopa Keskpank euroala riikide võlakirju ning 12% ostavad euroala keskpangad institutsioonide võlakirju. Ostukavast 80% ostavad euroala keskpangad kapitalivõtme alusel oma riigi võlakirju. Riigivõlakirju ostetakse ainult järelturult, kuna otse valitsustelt ostes oleks tegemist valitsuse rahastamise keelu rikkumisega. Eurosüsteem tohib osta kogumalus kuni 25% ühest võlakirjaemissioonist ja 33% ühe emitendi võlakirjadest. Samalaadset meedet on kasutanud ka Ameerika Ühendriikide, Jaapani, Ühendkuningriigi keskpangad.

Laiendatud varaostukava panustab majandusaktiivsuse kasvu. Ostukava leevendab reaalsektori rahastamise tingimusi, kuna võlakirjade tootluste vähenemine peaks motiveerima investoreid oma raha mujale investeerima. Investeeringute ja tarbimise hoogustumine euroalal aitab lõpuks kaasa ka sellele, et hinnakasv kiireneb ja läheneb 2%-le. Oluline on meeles pidada, et eurosüsteem hakkab varasid ostma hinnastabiilsuse tagamiseks, mitte valitsuste eelarvekulude kasvatamiseks. Üksnes rahapoliitiliste meetmete abil ei ole võimalik saavutada pikaajalist mõju majandusaktiivsusele. Kuigi lähiaastail on valitsustel kergem oma kulutusi võlakirjade abil rahastada, peavad riigid siiski kinni pidama Euroopas kehtestatud eelarvepoliitika reeglitest ja jätkama ettenähtud struktuurireforme. Valitsuste motivatsiooni vähenemine kahandab varaostukava tõhusust, sest majanduse kasvuvõimekus väheneb.

Rahapoliitiliste otsuste elluviimine euroalal ja Eestis

Rahapoliitiliste otsuste elluviimine toimub eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide kaudu, mille standardraamistiku elemendid 2014. aastal ei muutunud, kuid **lisandus mitmeid mittestandardseid meetmeid**. Ülevaade 2014. aasta jooksul toimunud muudatustest on toodud tabelis 1.

Euroopa Keskpanga rahapoliitiliste intressimäärade muutumist ja selle mõju rahaturu intressimääradele (EONIA, 3 kuu EURIBOR) illustreerib joonis 2.

2014. aastal jätkusid **kahe kolmeaastase refinantseerimisoperatsiooni ennetähtaegsed tagasimaksud**. Eurosüsteemi rahapoliitika tehingupartnerid kasutasid seda võimalust üsna suures mahus, makstes aasta jooksul tagasi 334 miljardit eurot (keskmiselt 6,7 miljardit eurot nädalas). Tagasimaksude tulemusena vähenes eurosüsteemi

Tabel 1. Eurosüsteemi rahapoliitika rakendamise raamistik 2014. aastal

Rahapoliitika standardraamistik	Tähtaeg	Sagedus	Muudatus 2014. aastal
1. Avaturuoperatsioonid			
Põhilised refinantseerimisoperatsioonid (MRO – main refinancing operations)	Nädal	1 x nädalas	Intressimäär langes 10 baaspunkti 11. juunil ja 10. septembril, 0,25%-lt 0,05%ni
Pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid (LTRO – longer-term refinancing operations)	1 kuu; 3 kuud	1 x kuus	Lõpetati ühe kuu pikkused operatsioonid (10.06.2014)
Peenhäälestusoperatsioonid (FTO – fine-tuning operations)	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	Lõpetati nädalased likviidsust vähendavad operatsioonid (10.06. 2014; vt SMP käesoleva tabeli mittestandardsete meetmete alt)
Struktuurioperatsioonid (structural operations)	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	
2. Püsivõimalused			
Hoiustamise püsivõimalus (DF – deposit facility)	Üleöö	Iga päev	Intressimäär langes 10 baaspunkti 11. juunil ja 10. septembril, 0%-lt -0,20%ni
Laenamise püsivõimalus (MLF – marginal lending facility)	Üleöö	Iga päev	Intressimäär langes 35 baaspunkti 11. juunil ja 10. septembril, 0,75%-lt 0,30%ni
3. Kohustuslik reserv			
Nõue hoida kohustuslikku reservi (MRR – minimum reserve requirement)	Iga päev	Iga päev	Hoidmisperioodid kahe nädala võrra pikemad (17.07.2014)
Ülereservid (ER– excess reserves)	Vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	Alates 11.06. 2014 hakati tasustama hoiustamise püsivõimaluse intressimäära järgi
Mittestandardsete meetmed			
Jaoamispiiranguta ja fikseeritud intressimääraga laenurežiim (fixed-rate full allotment tender procedure)	Alates 2008 oktoober	Pidevalt	Pikendati kuni 2016 detsembrini (05.06.2014)
Valuutavahetuslepingud juhtivate euroalaväliste keskpankadega (currency swap agreements)	Tähtajatu	Vastavalt vajadusele	Sõlmiti üks uus leping
3-aastased pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid (VLTRO – very long-term refinancing operations)	Kolm aastat	1x	Jätkusid ennetähtaegsed tagasimaksed
Väärtpaberituruprogramm (SMP – securities market programme)	Ostud on lõpetatud, soetatud väärtpabereid hoitakse lunastustähtaegadeni		Lõpetati SMPga lisatud likviidsuse steriliseerimise operatsioonid (vt FTO avaturuoperatsioonide alt)
Kaetud võlakirjade ostuprogrammid (CBPP; CBPP2 – covered bond purchase programmes)	Ostud on lõpetatud, soetatud väärtpabereid hoitakse lunastustähtaegadeni.		
Suunatud pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid (TLTRO – targeted longer-term refinancing operations)	2-4 aastat	1x kvartalis	Uus meede, kuulutati välja 05.06.2014
Kolmas kaetud võlakirjade ostuprogramm (CBPP3 – covered bond purchase programme 3)	Vähemalt 2 aastat	Iga päev	Uus meede, kuulutati välja 04.09.2014
Varaga tagatud väärtpaberite ostuprogramm (ABSPP – asset-backed securities purchase programme)	Vähemalt 2 aastat	Iga päev	Uus meede, kuulutati välja 04.09.2014

ülelikviidsus. Ennetähtaegsete tagasimaksede põhilised motivaatorid olid paranenud finantseerimistingimused turgudel ja tendents loobuda täiendava ettevaatusabinõuna hoitud likviidsuspuhvritest. Osaliselt paigutati kolmeaastase refinantseerimisoperatsiooni käigus laenatud raha ümber ka

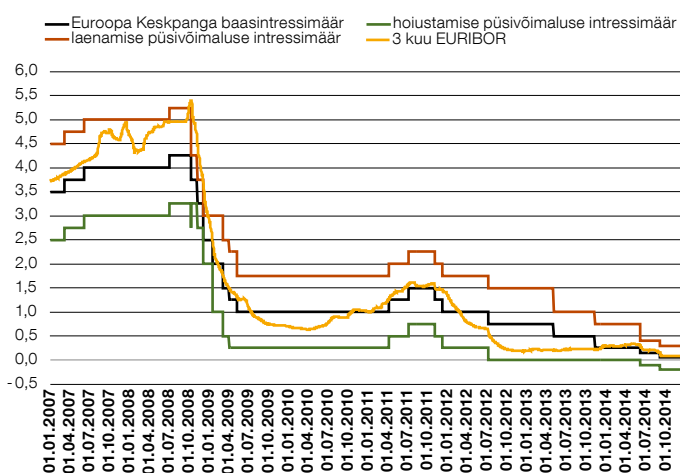
uude suunatud pikemaajalisse refinantseerimisoperatsiooni.

2014. aastal toimus **suunatud pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni kaks esimest pakkumisvoor** (septembris ja detsembris),

laenati kokku 212,4 miljardit eurot ja osales 469 tehingupartnerit kõikidest euroala riikidest. Põhiliselt meelitas osalema turutingimustest soodsam intressimäär. Kahe operatsiooniga lisandus likviidsust 143 miljardit eurot (neto) ja sellel oli mõju lühiajalistele rahaturu intressimääradele.

Osana juunis väljakuulutatud rahapoliitiliste meetmete paketi lõpetati väärtpaberituru programmi (SMP) raames süsteemi lisatud likviidsuse steriliseerimise operatsioonid (vt tabel 1, väärtpaberituru programm).

Joonis 2. Eurosüsteemi rahapoliitilised ja rahaturu intressimäärad (%)

Allikas: Euroopa Keskpank
Viimane vaatlus: 31.12.2014

Esimest korda ajaloos langetas Euroopa Keskpanka nõukogu 5. juunil 2014 **hoiustamise püsivõimaluse intressimäära negatiivseks** ning ühtlasi kehtestas ka ülereservidele, mida siiani oli tasustatud nullintressimääraga, hoiustamise püsivõimaluse intressimäära. Otsus mõjutas nii lühiajalisi rahaturu intressimäärasid (EONIA) kui ka keskpankades hoiustatud raha, sealhulgas valitsuste deposiite, millele kehtestati intressimäära lagi¹³. Rahaturu intressimäärad muutusid negatiivseks, kuid

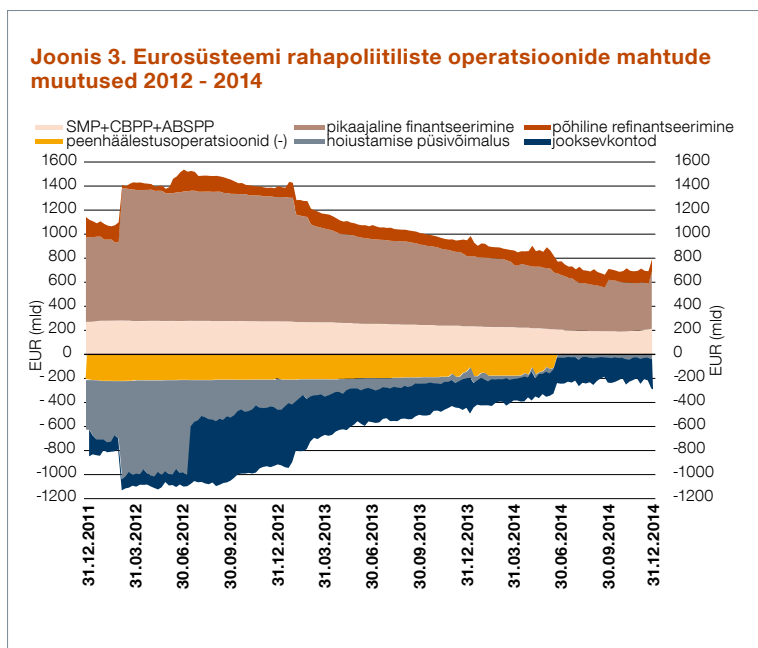
¹³ Vt https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2014_168_r_0017_en_txt.pdf

ei ole langenud hoiustamise püsivõimaluse taseme, -0,20%, lähedale. Mõnevõrra vähenes ka euroala ülelikviidsus – ülereservide hoidmine keskpangas maksustati ning pankadevahelise tagamata üleööture intressimäärad pakkusid soodsamaid tingimusi raha hoiustamiseks. Lisaks avaldas likviidsusele mõju ka valitsuse deposiitidele intressimäära lae seadmine. Eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonide mahtude muutustest annab ülevaate joonis 3.

Septembris 2014 välja kuulutatud varaga tagatud väärt-paberite ja **kolmanda kaetud võlakirjade ostuprogrammi raames tehti sügisel ka esimesed tehingud**. Varaga tagatud väärt-paberite oste alustati 21. novembril ja aasta lõpuks oli programmi maht 1,7 miljardit eurot. Programmi väljakuulutamise ja ostude tulemusena on nähtavalt langenud varaga tagatud väärt-paberite intressivahed. Kaetud võlakirjade ostuprogrammi raames alustati oste 20. oktoobril ja aasta lõpuks oli programmi maht 29,6 miljardit eurot. Nagu ka eelmise programmi puhul, on ostude tulemusena kaetud võlakirjade intressivahed tuntavalt langenud. Ostmiskõlblikud väärt-paberid on kindlaks määratud rahapoliitilisteks operatsioonideks kõlblike tagatisvarade põhjal.

Eesti Panga rahapoliitilised operatsioonid

2014. aastal ei kasutanud Eesti rahapoliitiliste operatsioonide tehingupartnerid eurosüsteemi pakutavaid tavapärase rahapoliitiliste laenude (sh ka üleölaenude) **võimalusi**. Vähesese kasutuse peapõhjus on pangagruppide tsentraliseeritud likviidsusjuhtimine ja kohalike pankade piisavad likviidsuspuhvrid, mistõttu kohalikud pangad ei ole kuigi suurel määral sõltuvad keskpanga pakutavast likviidsusest. Pangad osalesid kõige aktiivsemalt nädalase tähtajaga deposiidioksjonitel, kuni need juunis lõpetati.

Mõned Eesti tehingupartnerid osalesid suunatud pikemaajalisel laenuoperatsioonil (TLTRO), laenates enamuse lubatud summast. 2014. aasta

lõpus oli rahapoliitiliste laenude jääk Eesti Panga bilansis 52 miljonit eurot.

Kaetud võlakirjade ostuprogrammi (CBPP2) ja väärtpaberituruprogrammi (SMP) raames soetatud võlakirju hoiab Eesti Pank lunastustähtaegadeni. ABSPP oste sooritab esialgu ainult Euroopa Keskpank. Kuna Eestis pole CBPP3 ostuprogrammi jaoks kõlblikke väärtpabereid, ei osale Eesti Pank ka selle programmi ellurakendamises. Mõlema uue ostuprogrammi tulusid ja riske jagab Eesti Pank solidaarselt (vastavalt Euroopa Keskpanga kapitali-võtmele) teiste eurosüsteemi liikmetega. Riskid on jagatud ka väärtpaberituruprogrammi (SMP) puhul.

RAHARINGLUSE KORRALDAMINE

Maksesüsteemid

Maksesüsteemide tõhus toimimine on oluline majandus- ja finantsstabiilsuse säilitamiseks, rahapoliitika elluviimiseks ja raharingluse tõrgeteta toimimiseks.

Eesti Pank täidab maksesüsteemide valdkonnas järgmisi ülesandeid:

- aitab kaasa maksesüsteemide tõhusale toimimisele,
- tegutseb maksesüsteemide järelevaatajana,
- osaleb maksekeskkonna arendamisel.

Nende ülesannete täitmisel teeb Eesti Pank koostööd Eestis tegutsevate pankade, Rahandusministeeriumi ja Finantsinspeksiooniga. Maksekeskkonna jätkusuutliku arengu toetamiseks tegutseb Eesti Panga juures Eesti Maksekeskkonna Foorum.

2014. aastal täpsustati Eesti Panga seaduses maksesüsteemide ja maksekeskkonnaga seonduvaid ülesandeid. Lisaks loodi maksesüsteemide käitamist, järelevaatamist ja maksekeskkonna edendamist hõlmav Eesti Panga raamkava. Kavas kirjeldatakse, mida täpselt Eesti

Pank nende ülesannete täitmiseks teeb, esitatakse põhimõtted, millele tuginedes Eesti Pank neid ülesandeid täidab, pakutakse ammendav loend riigisisestest ning piiriülestest maksesüsteemide valdkonna koostöörühmitest, milles Eesti Pank osaleb.

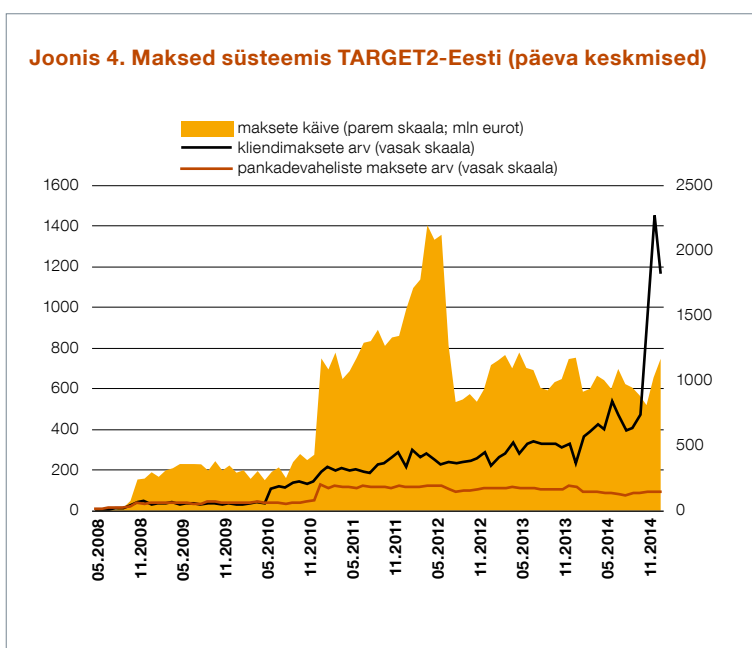
Eesti Panga hallatavad maksesüsteemid

Eesti Pank haldas 2014. aastal suurmaksete süsteemi TARGET2-Eesti. Riigisiseste jaemaksete süsteem ESTA suleti 1. veebruaril 2014, misjärel pangad suunasid need maksed üle Euroopa riikide süsteemi STEP2.

TARGET2-Eesti

TARGET2-Eesti on üle Euroopa riikide reaalajalise brutoarveldussüsteemi TARGET2 osasüsteem. TARGET2-Eestil oli 2014. aasta lõpus 15 liiget – need on Eestis tegutsevad krediidiasutused, Eesti Väärtpaberikeskus ja Eesti Pank. 2014. aastal arveldati selles süsteemis päevas keskmiselt

Joonis 4. Maksed süsteemis TARGET2-Eesti (päeva keskmised)

626 makset kogukäibega üks miljard eurot. Võrreldes 2013. aastaga kasvas maksete arv 50%, kuid käive vähenes 9%. Maksete arvu kasv on osaliselt tingitud asjaolust, et ESTA sulgemise ja pankadevaheliste maksete kiiruse vähenemise mõjul on pangad hakanud süsteemi suunama

rohkem kliendimakseid. Kliendimaksed moodustasid 2014. aastal TARGET2-Eesti maksete koguarvust 85% ja neid tehti päevas keskmiselt 535. TARGET2-Eesti käibe muutus tulenes peamiselt eurosüsteemi rahapoliitilistest tehingutest ning ESTA tagatismaksete lõppemisest.

TARGET2-Securities

Eesti Pank osaleb eurosüsteemi keskse väärtpaberiarveldusplatvormi TARGET2-Securities (T2S) projektis. T2S luuakse eesmärgiga ühtlustada väärtpaberiarveldusi euroalal ning muuta investori jaoks piiriüleised väärtpaberiarveldused lihtsamaks, odavamaks ja turvalisemaks. Need 24 depositooriumi, mis liituvad T2Siga, peavad enda juures registreeritud väärtpaberid tegema kättesaadavaks kõigile teistele T2S platvormiga ühinenud depositooriumidele. T2Sis toimub väärtpaberite arveldus keskpangas avatud rahakontodel.

Esimeses laines T2Siga ühinevatele depositooriumidele ja keskpankadele oli 2014. aasta kõige olulisem tegevus testimine, et saavutada 22. juuniks 2015 valmisolek platvormiga liitumiseks. Eesti Väärtpaberikeskus liitub T2Siga neljandas laines 2017. aasta veebruaris.

Keskpanga tagatishaldus

Eurosüsteem annab pankadele laenu väärtpaberite tagatisel. Tagatiseks võib kasutada nii kodumaiseid kui teiste eurosüsteemi riikide väärtpaberid. Piiriüleste väärtpaberite arveldamiseks kasutatavat keskpankadevahelist korrespondentpankunduse mudelit (CCBM)¹⁴ täiendati 2014. aastal kahe muudatusega. Loobuti nõudest, mille kohaselt tuli väärtpabereid hoida depositooriumis, kus need on välja antud (RRR- *Removal of the Repatriation Requirement*) ja loodi võimalus kasutada tagatiste haldamisel piiriüleste agentide teenuseid (3PCMS- *Triparty Collateral Management System*).

¹⁴ CCBM - *Correspondent Central Banking Model*

Eesti pangad kasutavad eurosüsteemi laenude tagatiseks teiste eurosüsteemi riikide väärtpabereid, kuna Eesti Väärtpaberikeskuses ei ole registreeritud sobivaid väärtpabereid.

Järelevaatamine

Järelevaatamise eesmärk on aidata kaasa makse- ja arveldussüsteemide ülesehituse ja toimimise usaldusväärsuse tagamisele, identifitseerides ja analüüsides süsteemide riske ning tehes ettepanekuid riskide vähendamiseks ja süsteemide tõhustamiseks. Eesti Panga järelevaadatavad taristud olid 2014. aastal Eesti Panga hallatav reaalaegne brutoarveldussüsteem TARGET2-Eesti ning Eesti Väärtpaberikeskuse (EVK) hallatav väärtpaberiarveldussüsteem.

2014. aastat võib nimetada **regulatiivse keskkonna muudatuste aastaks**. Euroopa Keskpank andis välja määruse¹⁵, millega kehtestati süsteemselt oluliste maksesüsteemide (SIPS)¹⁶ järelevaatamise nõuded. Samal ajal kehtestati raamistik ka ülejäänud oluliste maksesüsteemide järelevaatamise ühtlustamiseks eurosüsteemis. Maksesüsteemide järelevaatamise valdkonna eesmärgi ja ülesannete sätestamine Eesti Panga seaduses andis järelevaatamise funktsiooni täitmisele selge õigusliku aluse. Lisaks uuendati Eesti Panga makse- ja arveldussüsteemide järelevaatamise raamkava, millega Eesti Pank võttis järelevaatamise nõuetena kasutusele CPMI-IOSCO¹⁷ nõuded finantsturu taristutele.

¹⁵ Euroopa Keskpanga määrus (EL) nr 795/2014, 3. juuli 2014, süsteemselt oluliste maksesüsteemide järelevaatamise kohta (EKP/2014/28)

¹⁶ SIPS – *systemically important payment systems*

¹⁷ Maksete ja turu infrastruktuuride komitee (CPMI - *Committee on Payments and Market Infrastructures*) ning Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni tehniline komitee (IOSCO - *Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions*)

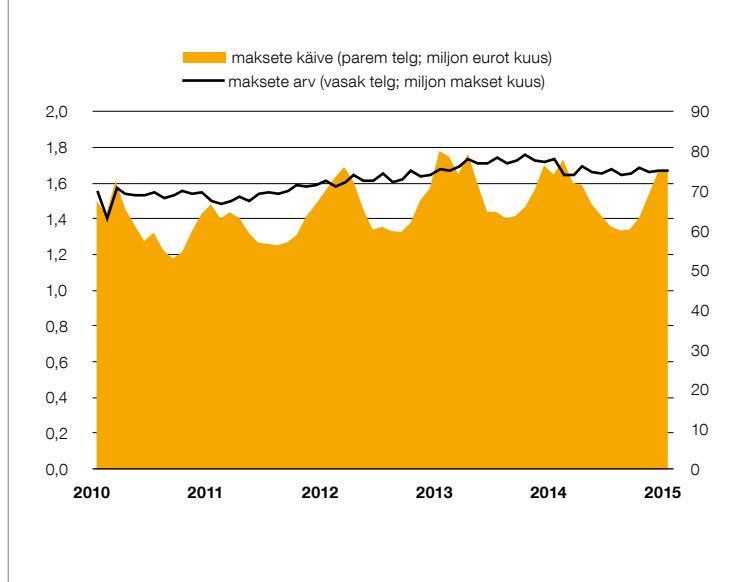
Eesti Pank hindas EVK hallatava **väärtpaberite arveldussüsteemi** vastavust järelevaatamise nõuetele. Järelevaataja hinnangul toimib EVK väärtpaberiarveldussüsteem kindlate, läbipaistvate ja selgete reeglite alusel, enamik riskidest on vajalikul määral mini-meeritud ja suurem enamus väärtpaberiarveldussüsteemidele kehtivatest CPMI-IOSCO nõuetest on täidetud. Hindamise käigus leitud puudujääkide kõrvaldamiseks tegi Eesti Pank EVK-le mitmeid soovitusi süsteemi toimimise usaldusväärsuse ja turvalisuse tõstmiseks. Iga soovitusete täitmise tähtaeg lepitati eraldi kokku ning Eesti Pank jääb soovitusete realiseerimist jälgima.

Eesti Pank võttis järelevaatamisele Eestis toimiva **kaardimaksete süsteemi**. Kaardimaksed moodustavad Eestis olulise osa maksetest, enamik neist töödeldakse Nets Estonia ASi hallatavas kaardimaksete süsteemis ja seetõttu avaldab süsteem mõju sujuvale raharinglusele.

Maksekeskkonna arendamisel osalemine

Eesti Pank aitab kaasa Eesti maksekeskkonna toimimisele ja arengule, soodustades koostööd maksevahendusega seotud osapoolte vahel ning osaledes maksekeskkonna poliitika ja õigusraamistiku kujundamisel ja rakendamisel. Eesti Pank peab oluliseks kujundada maksekeskkonda, mille makselahendused on tõhusad ja turvalised ning kus võetakse arvesse makseteenuste kasutajate vajadusi.

Joonis 5. Otsekorraldused ja e-arve püsimaksekorraldused

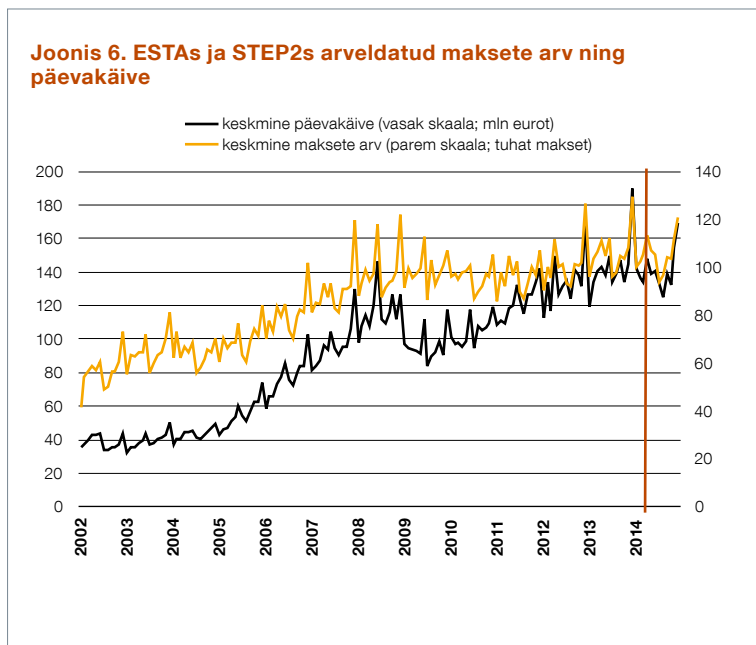

2014. aasta veebruarist muutsid kõik Eestis tegutsevad pangad oma infosüsteemid SEPA tingimustele vastavaks – kõik riigisiseseid kontonumbrid viidi rahvusvahelisele IBAN-kujule ja maksete tegemisel võeti kasutusele ISO 20022XML formaadid. Üleminek toimus plaanipäraselt, kuid ettevõtete jaoks osutus uue sõnumistandardi kasutuselevõtmine siiski ajamahukamaks kui algselt planeeritud. Seetõttu pikendati 2014. aasta detsembris uue standardi kasutuselevõtmist 1. veebruarini 2016.

Eestis asendati SEPAle üleminekul senised otsekorraldused e-arve püsimaksekorraldustega. Maksekeskkonnas toimunud muudatusele vaatamata jäi e-arve püsimaksekorralduste kasutus sarnaseks eelneva aasta otsekorralduste kasutusega. 2014. aastal tehti kuus keskmiselt 1,7 miljonit makset kogukäibega 68 miljonit eurot (vt joonis 5).

Alates 1. veebruarist 2014 arveldavad pangad nii riigisiseseid kui piiriüleseid jaemakseid üleeuroopalises

Joonis 6. ESTAs ja STEP2s arveldatud maksete arv ning päevakäive

Eesti maksekeskkonnas on juba aastaid makseteenuste pakkujana pankade kõrval tegutsenud makseasutused ja hoiu-laenuühistud, kuid nende tegutsemisvõimalused on erinevad. Konkurentsitingimuste ühtlustamiseks tegi Eesti Pank 2014. aastal ettepaneku tsentraliseerida maksetehingutes kasutatavate tunnuskoodide väljastamine ning anda see Finantsinspektsiooni pädevusse, kuna kõigi makseteenuste pakkujate näol on tegu järelevalve all olevate asutustega. See muudatus võimaldab ka mittepankadest makseteenuste pakkujatel väljastada oma

süsteemis STEP2. STEP2s arveldati 2014. aastal keskmiselt 105 000 riigisisest makset päevas kogukäibega 141 miljonit eurot. Need näitajad on võrreldavad aasta varem süsteemis ESTA arveldatud maksete arvu ja käibega (vt joonis 6).

STEP2s arveldamine on aeglasem kui ESTAs. Varasema tunni kuni poolteise asemel jõuab raha ühest pangast teise nüüd umbes 3–5 tunniga. Maksete kiiremaks muutmiseks on Eesti Pank koostöös pankadega otsimas lahendusi olemasolevatest arveldussüsteemidest ja ka täiesti uutest innovaatilistest makselahendustest.

klientidele rahvusvaheliselt aktsepteeritavat kontonumbrit.

Maksekeskkonna õigusraamistik

Maksekeskkonnaaedendamiseks kehtestati 2014. aastal Euroopa Liidus väärtpaberiarvelduse ja väärtpaberite keskodepositooriumide määrus, mille eesmärk on suurendada väärtpaberiarvelduse turvalisust ja tõhusust ning maksekonto kättesaadavuse direktiiv, mis reguleerib maksekontodega seotud tasude võrreldavust, maksekonto üleviimist ja juurdepääsu põhimaksekontole¹⁸. Lisaks jätkusid 2014. aastal siseturu makseteenuseid reguleeriva direktiivi kaas-

Tabel 2. Sularaha liikumine Eesti Panga ja krediidasutuste vahel

Aasta	Summa (mln eurot)		Arv (mln tk)			
	Eesti Pangast väljastatud	Eesti Panka tagastatud	Eesti Pangast väljastatud		Eesti Panka tagastatud	
			pangatähed	mündid	pangatähed	mündid
2011	1661,2	1045,5	45,0	124,5	34,8	22,3
2012	1441,1	1323,0	43,8	35,9	43,2	5,0
2013	1466,6	1327,0	41,9	34,3	41,1	5,8
2014	1296,3	1210,7	38,1	30,8	37,2	5,6

¹⁸ [Basic payment account](#)

ajastamise ja kaardipõhiste maksetehingute vahendustasude määruse arutelud.

Sularaha

Sularahal on ühiskonnas endiselt oluline roll maksevahendina ja väärtuse säilitajana. Sularaha on üks ühiskonna stabiilsuse ja kindlustunde sümboleid. Nõudlus sularaha järele ja muutused selle struktuuris peegeldavad nii ühiskonna- ja majanduselu arengut kui ka igapäevaseid tarbimisharjumusi.

Euroalal ja Eestis ringlusesse lastud pangatähed ja nende struktuur

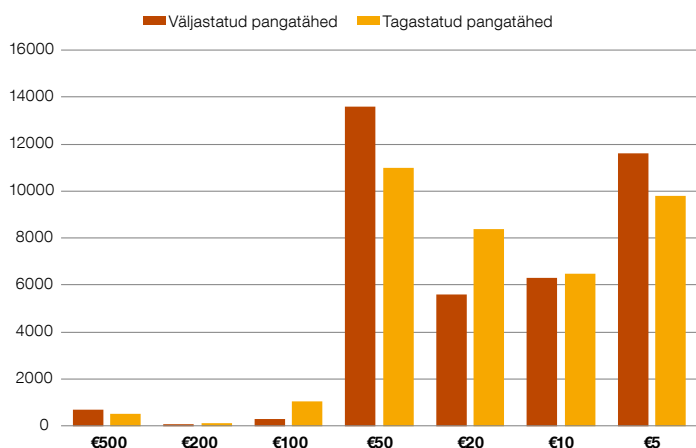
Euroala riigi keskpangana vastutab Eesti Pank europangatähtede ja -müntide nõudluse rahuldamise ja ringluseks vajalike sularahavarude haldamise ja turvalise säilitamise eest Eesti Vabariigis. Samuti tagab Eesti Pank sularaharingluse korraldajana pangatähtede ja müntide töötlemise vastavuse euroalal kehtivatele ühtsetele kvaliteedistandarditele ning taasringluse ja ehtsuse kontrollimise nõuetele.

Euroalal oli 2014. aasta lõpus ringluses 17,53 miljardit pangatähte kogusummas 1 016,5 miljardit eurot. Aasta varem oli ringluses 16,51 miljardit pangatähte kogusummas 956,2 miljardit eurot. Võrrelduna 2013. aasta sama perioodiga kasvas 2014. aastal ringluses olevate europangatähtede summa ning hulk ligikaudu 6,2%. Ringluses olevatest pangatähtedest oli kõige suurem 50euroste osatähtsus, neile järgnesid 500eurosed.

Eestis ringlev eurosularaha hõlmab krediidasutuste ja nende klientide sularahanõudluse alusel Eesti Panga kaudu väljastatavat sularaha ning ettevõtete ja inimeste kaudu Eestisse jõudvat sularaha. Seetõttu saab Eestis ringleva eurosularaha koguväärtust ja -mahtu arvestada vaid hinnanguliselt.

Eesti Pangast väljastati 2014. aastal krediidasutustele 1296,3 miljonit eurot ja Eesti Panka tagastati 1210,7 miljonit eurot (vt tabel 2). Alates euro kasutuselevõtust 2011.aastal on Eesti Pangast ringlusesse lastud eurosularaha netokogus kasvanud 960,2 miljoni euroni (sh pangatähed 922,4 miljonit eurot ja mündid 37,8 miljonit eurot).

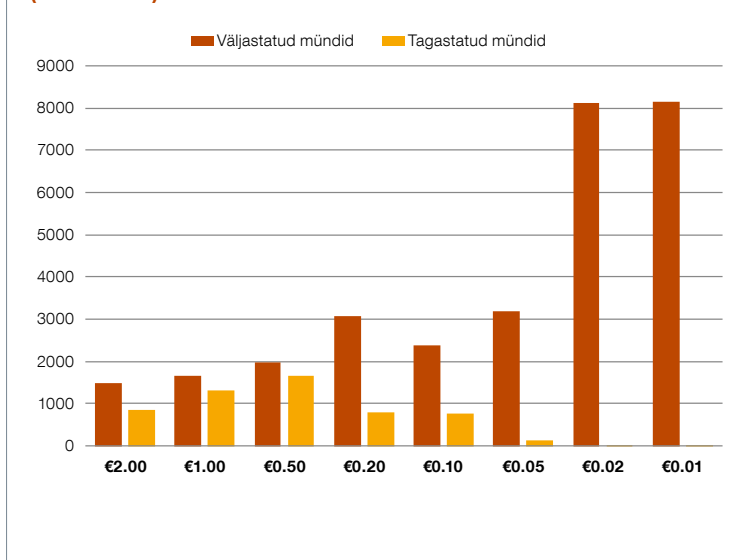
Joonis 7. Väljastatud ja tagastatud pangatähed 2014. aastal (tuhat tükki)

Koguseliselt enim väljastati ringlusesse 50- ja 50euroseid pangatähti, mille netoemissioon on positiivne, see tähendab, et vastavalt sularahaklientide nõudlusele väljastati neid pangatähti ringlusesse rohkem kui tagastati. Keskpanga tagastati koguseliselt rohkem 20- ja 100euroseid kui pangast väljastati, mis omakorda peegeldab pangatähtede liikumist ja sissەرännet mujalt euroala riikidest (vt joonis 7).

Müntidest väljastati koguseliselt kõige enam 1- ja 2sendiseid euromünti, mis hiljem ringlusesse jõudes kipuvad väheväärtuslike müntidena inimeste käes kuhjuma. Seetõttu väikese nimiväärtusega mündid ei ringle ning keskpangal tuleb ringluse varustamiseks mündivarusid aeg-ajalt täiendada, et tagada piisavate varude olemasolu (vt joonis 8).

Joonis 8. Väljastatud ja tagastatud mündid 2014. aastal (tuhat tükki)

võrra vähem kui 2014. aastal. Siiski püsib käibelt kõrvaldatud ja hävitatud pangatähtede arv tavapärasest suurem, kuivõrd keskpanga tagastatud esimese seeria 5- ja 10eurosed pangatähed kõrvaldatakse ringlusest ning asendatakse uue teise seeria pangatähtedega. Valdava osa ehk ligi 85% kõikidest käibelt kõrvaldatud ja hävitatud pangatähtedest moodustasidki 5- ja 10eurosed. Teiste euro pangatähtede osas on kvaliteedinäitajad endiselt väga head, vaid 20euroste puhul täheldati, et ringlusest tagasi tulevate panga-

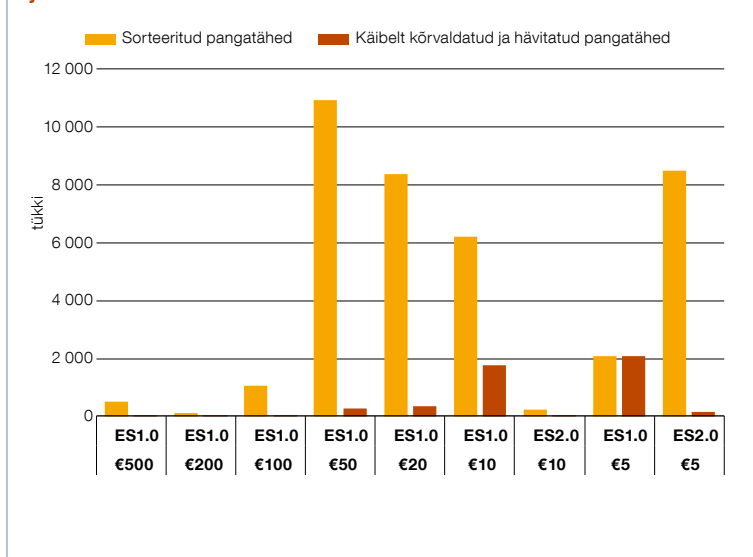
2014. aastal jätkas keskpank ringlusse jäänud Eesti kroonide kokkukogumist. 2014. aastal tagastati Eesti Panka 1,4 miljoni euro väärtuses Eesti krooni sularaha. 2014. aasta lõpuks oli keskpanga tagastamata jäänud kroonisularaha veel ligi 47,1 miljoni euro väärtuses.

Sularaha töötlemine ja ekspertiis

Krediidiasutuste kaudu Eesti Panka tagastatud pangatähed sorteeritakse täisautomaatsete sorteerimismasinatega, kõikide pangatähtede autentsust kontrollitakse vaid keskpankadele teadaolevate parameetrite järgi ning samuti kõrvaldatakse ringluses kulunud, määrduvad, rebenditega või plekkidega pangatähed. Hea kvaliteediga käibekõlblikud pangatähed pakendatakse ning suunatakse uuesti ringlusesse.

Kokku läbis rahatöötluste 38,0 miljonit euro-pangatähte, mis on mõnevõrra vähem kui eelmisel aastal. 2014. aastal kõrvaldati töötlemise käigus ringlusest ja hävitati europangatähti ligikaudu 4,6 miljonit tükki, mida on koguseliselt neljandiku

Joonis 9. Sorteeritud ja käibelt kõrvaldatud europangatähtede jaotus 2014. aastal

tähtede hulgas esineb kulunud raha mõnevõrra rohkem (vt joonis 9).

Eesti Pangas läbis 2014. aastal ekspertiisi 26 333 rikitud või vigastatud pangatähte ning 161 münti. Ekspertiisi läbinud kahjustatud

pangatähtede arv kasvas võrreldes mullusega enam kui viis korda ning selle põhjus on senisest laialdasem vargusvastaste seadmete kasutamine sularahakäitlejate poolt ning seadmete käitlemisel juhuslikult turvavärviga määratud pangatähtede kontrollimine.

2014. aasta vältel kõrvaldati (valdavalt euroalal ja teistes Euroopa Liidu riikides) ringlusest kokku 838 000 võltsitud europangatähte. Avastatud võltsingutest olid 55% 20eurosed ning 29% 50eurosed pangatähed. Võrreldes varasema aastaga on registreeritud võltsingute hulgas kasvanud 20euroste võltsingute osakaal, mis 2014 teisel poolaastal moodustas 60% kogu võltsingute hulgast. Samas 50euroste võltsingute osakaal on vähenenud. Suure nominaalväärtusega (200- ja 500euroste) pangatähtede osakaal on võltsingute koguhulgas endiselt madal.

Eestis avastati möödunud aastal 481 võltsitud europangatähte, millest teisel poolaastal tehti kindlaks 249 võltsingut. Enim registreeriti Eestis 2014. aastal 50euroseid võltsimistunnustega pangatähti. Registreeritud võltsingute suurenenud arvu põhjustena võib nimetada nii õiguskaitsese organite tulemuslikku tööd võltsingutevastases võitluses kui ka valeraha levitajate senisest aktiivsemat tegevust.

Aastal 2014 tuvastati Eestis 128 võltsitud euromünti, 2013. aastal oli vastav näitaja 152. Arvestades Eestis ringleva sularaha hinnangulist hulka on võltsingute arv endiselt väga väike.

Uute pangatähtede ja müntide ettevalmistamine

Pangatähed

2014. aasta septembrikuus jõudsid kogu euroalal ringlusesse **uuendatud kujunduse ja tõhustatud turvaelementidega teise seeria 10eurosed pangatähed**. Uue pangatähe sujuvaks kasutu-

selevõtuks tutvustas Eesti Pank oma tevituskampania käigus uusi turvamärke nii sularahakäitlejatele kui ka avalikkusele. Samuti pakkus keskpank rahakäitlusseadmete tarnimise ja seadmete kohandamisega tegelevatele ettevõtetele võimalust laenata testimiseks uue 10eurose pangatähe näidiseid ning korraldas rahakäitlusseadmete katseid. 2015. aastal jätkub teavitustöö ja ettevalmistused järgmise teise seeria pangatähe – uue 20eurose ringlusesse laskmiseks 25. novembril 2015.

Igal aastal osalevad euroala keskpangad euro pangatähtede tootmises. 2014. aastal täitis Eesti Pank euro pangatähtede tootmiskohustuse eurosüsteemi ees, korraldades koos kaheksa euroala keskpangaga EKP nõukogu ettenähtud mahus 50euroste pangatähtede tootmise. Pangatähed valmisid ühishanke raames Saksamaal Bundesdruckerei rahatrükikojas ning tarniti eurosüsteemi ühtsetesse varudesse.

Käibemündid

2014. aastal olid Eesti Panga euro käibemüntide varud piisavad ning uusi käibemüntide ei vermitud. Neljandas kvartalis **alustati ettevalmistustega 1- ja 2sendiste euromüntide varude täiendamiseks**, vähempakkumise käibemüntide vermitamiseks võitis Leedu Rahapaja. Uued käibemündid saabusid Eesti Panka 2015. aasta esimeses kvartalis ning lastakse ringlusesse teises kvartalis.

Meenemündid ja numismaatilised tooted

2014. aastal emiteeris Eesti Pank kaks hõbedast meenemünti nimiväärtusega 10 eurot. Mõlema münti tiraaž oli 7500 tükki ning meenemündid vermiti Hollandi Kuninglikus Rahapajas.

Jaanuaris emiteeritud hõbedast meenemünt on pühendatud **Eesti delegatsioonile ja sportlastele, kes esindasid Eesti Vabariiki XXII taliolümpiamängudel Sotšis**. Münti aversil on kujutatud

Eesti Vabariigi riigivapp ja aastaarv 2014, mündi reversil on Eesti Olümpiakomitee logo ning nimiväärtus 10 eurot. Taavet Kohali kujundatud mündil on kujutatud käreda pakasega klaasile joonistunud põnevaid ja peeni mustreid, mis on läbivaks sümboliks mündi mõlemal küljel.

Juunis emiteeritud teine hõbedast meenemünt on pühendatud **Miina Härma elutöö** tähistamisele. 2014. aasta veebruaris möödus 150 aastat Eesti esimese professionaalse naishelilooja, naisorganisti ja silmapaistva naiskoorijuhi Miina Härma sünnist. Mündi aversil on kujutatud Eesti Vabariigi riigivapp ja aastaarv 2014, mündi reversil muusikaõpetaja, dirigendi ja helilooja sümbolina helihargist resoneeriva puhta tooni võnked, pühendustekst „Miina Härma 150“ ning nimiväärtus 10 eurot. Hõbedast meenemündi on kujundanud Jaano Ester.

Eesti Panga muuseumis tegutseb **muuseumipood**, kus saab vahetada kroone eurodeks, esitada rikitud või vigastatud sularaha ümbervahetamiseks ekspertiisi, soetada Eesti Panga meenemünt ja numismaatilisi tooteid ning panga trükiseid ja meeneid. Eelmisel aastal kasvas küllastajate huvi muuseumipoe teenuste vastu. Võimalust vahetada Eesti Pangas kroonisularaha eurodeks kasutas mullu 4060 inimest, samuti esitati 78-l korral rikitud või vigastatud pangatähti või

münt sularahaekspertiisi. Aasta alguses vahetas Eesti Pank kahe kuu vältel Läti latte eurodeks seoses Läti Vabariigi liitumisega euroalaga, seda võimalust kasutasid küllastajad 662 korral. Enim müüdud toode oli 10eurone hõbedast meenemünt „Eesti delegatsioon/sportlased XXII taliolümpiamängudel Sotšis“.

Lisaks Eesti Panga muuseumile on eelmisest aastast võimalik Eesti Panga meenemünt ja numismaatilisi tooteid soetada Eesti Posti jaevõrgustikus 11 postkontoris üle Eesti ning Eesti Posti e-poe kaudu. Samuti on valik meenemünt müügil Eesti Ajaloomuuseumi parlamendipoes ja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis.

FINANTSSTABIILSUSE HOIDMINE

Makrofinantsjärelevalve

Eesti Panga makrofinantsjärelevalve mandaat

2014. aasta mais jõustusid Eesti Panga seaduse muudatused, mis annavad keskpangale senisest selgema mandaadi tegutseda Eestis makrofinantsjärelevalve asutusena ning määratlevad makrofinantsjärelevalve eesmärgi ja ülesanded. **Makrofinantsjärelevalve eesmärk** on aidata kaasa finantssüsteemi kui terviku stabiilsuse tagamisele finantssüsteemi vastupanuvõime suurendamise ja süsteemsete riskide kuhjumise vähendamise kaudu. Eesti Panga **makrofinantsjärelevalve peamiste ülesannete** hulka kuuluvad: makrofinantsjärelevalve tegemiseks vajaliku teabe kogumine, ülevaadete ja hinnangute koostamine finantssüsteemi stabiilsuse ning riskide kohta, süsteemse riski tekkimisele olulist mõju avaldavate finantssüsteemi osaliste ja finantsstruktuuride väljaselgitamine, finantssüsteemi stabiilsust ohustavate riskide tuvastamine ja nende olulise hindamine ning meetmete rakendamine nende riskide vähendamiseks.

Eesti Panga seaduse muudatustega samal ajal vastu võetud Krediidiasutuste seaduse muudatustega määrati kindlakse **vahendid, mida Eesti Pank saab makrofinantsjärelevalve tegemisel kasutada**. Need jagunevad esiteks vahenditeks, mis on sätestatud Euroopa Liidu pangandusregulatsioonis (nn CRR/CRD)¹⁹ ning mida rakendatakse kogu Euroopa Liidus sarnaste põhimõtete järgi. Sellesse vahendite gruppi kuuluvad erinevad kapitalipuhvri nõuded, aga ka täiendavad instrumendid, näiteks kapitalinõuete arvutamiseks kasutatavate riskikaalude muutmine. Enne nõuete kehtestamist tuleb neist teavitada või kooskõlas-

tada nõuded Euroopa Liidu institutsioonide ning teiste liikmesriikidega.

Makrofinantsjärelevalve vahendite teise grupi moodustavad nõuded, mis puudutavad laenude väljastamist. Eesti Pangal on näiteks õigus määrata, kui suurt laenu võib pank laenusaaajale tema tagatise väärtust arvestades anda või kui suur osa laenusaaaja igakuistest sissetulekutest võib kuluda laenu- ja intressimaksetele. Samuti võib Eesti Pank seada piirid laenu maksimaalsele tähtajale ning määrata, kui suur võib panga laenuportfell olla tema hoiuste mahtu arvestades.

Makrofinantsjärelevalve vahendite rakendamine

Makrofinantsjärelevalve oluliselt täiustunud õigusraamistikule tuginedes hakkas Eesti Pank 2014. aastal välja töötama vahendeid ja protseduure, mida keskpank makrofinantsjärelevalve asutusena saab finantssüsteemi ohustavate riskide vastu vajadusel rakendada. 2014. aasta prioriteet oli selliste instrumentide juurutamine, mis aitavad kindlustada Eesti finantssüsteemi vastupanuvõime.

Esimese makrofinantsjärelevalve meetmena jõustus 1. augustil 2014 pankadele **süsteemse riski puhvri nõue**. Puhvri nõude kehtestamise ajend oli 2014. aasta algusest Euroopa Liidus jõustunud ühtne kapitalinõuete regulatsioon, mille tulemusena kapitali adekvaatsuse miinimumnõue alanes Eestis seni kehtinud 10%-lt 8%-le. Eesti Pank ei pidanud regulatiivse kapitalinõude vähendamist kohaseks, mistõttu otsustas seada pankadele 2% süsteemse riski puhvri nõude. Puhvri nõude kehtestamine ei avaldanud vahetut mõju pangandussektori kapitaliseeritusele ja majanduse rahastamisele, kuna pangad hoidsid vabatahtlikult kapitalipuhvreid, mis kehtestatud nõuet ületasid.

¹⁹ Capital requirements regulation and directive

Eesti kõrgemat kapitaliseerituse nõuet põhjendab asjaolu, et siinne majandus on oma väiksuse ja avatuse tõttu oluliselt muutlikum kui paljudes teistes Euroopa riikides. Seega võib majanduskeskkonna ootamatu halvenemisega kiiresti kaasneda reaalsektori laenu teenindamisvõime märgatav halvenemine. Kuigi Eesti ettevõtete ja majapidamiste finantspuhvid on kasvanud, on nende maht veel võrdlemisi tagasihoidlik ning ootamatute välis- ja kodumaiste šokkide puhul ei pruugi need olla piisavad. Lisaks on haavatav ka Eesti finantsüsteemi toimimine – eelkõige arvestades pangandussektori olulisust majanduse rahastamisel ja sektori suurt kontsentreeritust. Suurt osa pangandussektorist ohustavad valdavalt samadest riikidest ning majandussektoritest tulenevad riskid.

Välispankade filiaalide varad moodustavad ligi 30% Eesti pangandussektori koguvaradest, mis tähendab, et suhteliselt suur osa pangandusturust jääb kehtestatud nõude alt välja. Selleks, et teadvustada kõikidele Eesti pangandusturu osalistele siinse majanduse ja finantsüsteemi struktuursete riske ning tagada turul tegutsemiseks võrdsed tingimused, palus Eesti Pank neil riikidel, kes pakuvad Eestis pangateenuseid filiaalide kaudu, kehtestada Eesti riskipositsioonide suhtes samaväärne nõue. Rootsi ja Taani makrofinantsjärelevalve asutused on otsustanud rakendada oma koduriikides süsteemselt olulistele pankadele grupi tasandil kõrgemaid kapitalinõudeid, mille mõju võib lugeda Eesti süsteemse riski puhvi omaga suures osas samaväärseks.

Teise olulise sammuna makrofinantsjärelevalve instrumentide raamistiku kujundamisel otsustas Eesti Pank võtta kasutusele kogu pangandusturu jaoks **nõuded eluasemelaenude väljastamisel**. Alates 1. märtsist 2015 peavad kõik Eestis tegutsevad pangad, sealhulgas välispankade filiaalid täitma eluasemelaenude väljastamisel kolme nõuet:

- 1) eluasemelaenu tagatuse piirmäär - eluasemelaenu summa ja tagatiseks seatud kinnisasja väärtuse suhtarv võib olla kuni 85% ning KredExi käendusega laenude puhul kuni 90%;
- 2) laenumaksete piirmäär - laenuvõtja kõikide laenukohustuste põhiosa- ja intressimaksete summa ja tema netosissetuleku suhtarv võib olla kuni 50%;
- 3) eluasemelaenu maksimaalne tähtaeg võib olla kuni 30 aastat.

Kõiki kolme nõuet peavad pangad eluasemelaenu andmisel samaaegselt arvestama. Selleks, et tagada pangale piisav paindlikkus laenuotsuse langetamisel ja sellega seotud riskide hindamisel ning aidata seega kaasa laenuuru tõhusale toimimisele, lubab Eesti Pank pangal väljastada kuni 15% kvartalis antud uute eluasemelaenude mahust tingimustega, mis seatud piirmäärasid ületavad.

Eluasemelaenusid puudutavad nõuded kehtestatakse pankade 2014. aastal kehtinud laenustandarditele lähedasel tasemel ning nende eeldatav mõju pankade pakutavatele laenu tingimustele on lähiajal väike. Piirmäärade kehtestamine on tähtis laenubuumi ennetamiseks, kuna see aitab ära hoida piirmääradega seotud laenu tingimuste liigset leevenemist, kui pankadevaheline konkurents peaks eluasemelaenu turul tugevnema. Kui kinnisvaraturu riskid suurenevad märgatavalt ning laenuvõtjate ja -andjate riskikäitumine hakkab tõusutsükli võimendama, siis võib Eesti Pank juba kehtestatud piirmäärasid karmistada. Eelduste kohaselt toob see kaasa laenu pakumise kahane- ning laenubuumi tekke oht väheneb.

Makrofinantsjärelevalve alane koostöö

Eesti Pank teeb makrofinantsjärelevalvet **koostöös teiste Eesti institutsioonidega**, eelkõige Finantsinspektsiooni ja Rahandusministeeriumiga. Koostöö põhineb nende asutuste esindajatest

koosneval ühiskomisjonil, mille istungitel arutatakse muude Eesti finantssektori poliitikat puudutavate teemade kõrval finantsstabiilsuse hinnanguid ja riske ning kavandatavaid makrofinantsjärelevalve meetmeid, mille kohta kõik koostööpartnerid saavad avaldada arvamust enne nende avalikustamist.

Ühtse pangandusjärelevalve (SSM)²⁰ raamistikus vastutab makrofinantsjärelevalve eest lisaks SSMiga ühinenud riigile ka **Euroopa Keskpank**. Euroopa Keskpank võib vajaduse korral kehtestada pankadele rangemad kapitali- ja likviidsusnõuded kui liikmesriigis on otsustatud. Makrofinantsjärelevalve ülesande täitmiseks alustas EKP 2014. aastal SSMi kuuluvate riikide kohta riigipõhiste riskihinnangute koostamist ning riikide võetud meetmete hindamist. SSMi makrofinantsjärelevalve algusperioodil pööratakse suuremat tähelepanu ühtsete analüüsimeetodite väljatöötamisele ning kavandatavate meetmete hindamise ja koordineerimise raamistiku kujundamisele.

Euroopa Liidu tasandil analüüsib finantsstabiilsust ja hindab riske ning koordineerib makrofinantsjärelevalve meetmeid **Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB)**. 2014. aastal jätkasid ESRB liikmed Euroopa Liidu ülese makrofinantsjärelevalve raamistiku arendamist. Raamistiku aluspõhimõtete laiemaks tutvustamiseks koostati ja avaldati ESRB makrofinantsjärelevalve ülddokument (nn *Flagship Report*) ning poliitikainstrumentide käsiraamat, mille eesmärk on abistada riikide makrofinantsjärelevalve asutusi uute vahendite kasutuselevõtmisel. Samuti töötati välja ja esitati soovitusena vastutsüklilise kapitalipuhvri instrumendi rakendamise meetodika, millest liikmesriigid saavad juhendada oma raamistiku väljatöötamisel.

Möödunud aastal alustati ka liikmesriikide meetmete hindamisega ja piiriülese koordineerimisega,

²⁰ Single Supervisory Mechanism

mis on ESRB üks põhiülesandeid. Eesti jaoks olulise teemana hakati välja töötama põhimõtteid, kuidas toimub liikmesriigi võetud üksikute makrofinantsjärelevalve meetmete tunnustamine teiste riikide poolt. Selleks loodi ESRB instrumentide töögrupi juurde rakkerühm, mille tegevusse panustab ka Eesti Pank.

Analüüsi valdkonnas pööras ESRB varasemast suuremat tähelepanu pangandusvälise laenuvahenduse (*shadow banking*) ja kindlustussektori arengule, samuti jätkati finantssektori omavahelise seotuse (*interconnectedness*) analüüsimisega ning arendati analüüsis kasutatavate näitajate raamistikku.

Põhja-Balti piirkonna makrofinantsjärelevalve küsimusi arutatakse regulaarselt keskpankade presidentidest ja järelevalveasutuste juhtidest koosnevas kõrgetasemelises koostöökogus (NBMF – *Nordic-Baltic Macroprudential Forum*). Selle raames vahetasid osalejad 2014. aastal riigipõhiseid riskihinnanguid ning jagasid makrofinantsjärelevalve instrumentide rakendamise kogemusi. Lisaks arutati meetmete vastastikuse tunnustamise põhimõtteid.

Finantsstabiilsuse hinnang

Makrofinantsjärelevalve üks ülesandeid on finantsüsteemi stabiilsuse ja riskide kohta ülevaate ja hinnangute koostamine ja avaldamine. 2014. aastal hindas Eesti Pank võimalikud finantsstabiilsust ohustavad riskid väikeseks. Olulisemate riskidena toodi esile väliskeskkonna halvenemist, Põhja-maade kinnisvarahindade kiiret kasvu, ning Eesti palkade ja kinnisvarahindade tõusu.

Väliskeskkonna halvenemine tuleneb kõrge tööpuuduse ja võlakoormusega Euroopa Liidu riikide majanduse oodatust aeglasemast taastumisest. See omakorda piirab Eesti ekspordivõimalusi. Venemaa ja Ukraina konfliktiga kaasnenud

majandussanktsioonid ning naftahinna languse ja rubla kursi nõrgenemise mõjul süvenev majanduslangus Venemaal avaldavad mõju kaubavahetusele ja kindlustundele nii Eestis kui ka meie peamiste kaubanduspartnerite juures. Eesti pangandussektori otsesed positsioonid Venemaa residentide suhtes on väikesed ning eelpool mainitud arengud mõjutavad pankasid eelkõige Venemaaga äritegevuse läbi seotud ettevõtete kaudu. Eesti Panga tugevusanalüüsid näitasid, et Eestis tegutsevate pankade vastupanuvõime võimalikule probleem-laenu kasvule on sellele vaatamata hea.

Põhjamaades, eriti Rootsis ja Norras on kinnisvarahindade kiire kasv laenu raha toel kestnud kuus aastat. Majapidamiste võlakoorumus on neis riikides tõusnud kõrgele tasemele, mis teeb majanduse võimalike tagasilöökkide suhtes haavatavaks. Rootsi suuremad pangad rahastavad oma tegevust valdavalt finantsturgudelt laenatud vahenditega, mis teeb nad haavatavaks finantsturge või majandust tabavate šokkide suhtes. Eesti finantssektorit võib Põhjamaade arengust lähtuv risk mõjutada peamiselt kahe kanali kaudu. Esiteks, Põhjamaade kaubanduspartnerite majandusolukorra halvenemine kärbib ka Eesti majanduskasvu väljavaadet. Teiseks on 90% Eestis tegutsevatest pankadest Põhjamaade pangagruppide tütarettevõtted ja filiaalid ning emapankade rahastamistingimuste muutus võib mõjutada ka Eesti suuremate pankade ja seega olulise osa Eesti majanduse rahastamist.

Eesti kinnisvarahindade kasvutempo mullu aeglustus ja tehingute arv langes. Samas võib majapidamiste sissetulekute kiire kasvu jätkumine tekitada liiga optimistlikke ootusi tuleviku suhtes ja suurendada nõudlust kinnisvara järele. Madalana püsivate intressimäärade tingimustes võib selline areng viia ebapiisavalt kaalutletud finantskäitumisele, kiirendada kinnisvarahindade kasvu ning suurendada finantsüsteemi haavatavust ja pikaaja-

lisi riske. Eesti Panga hinnangul on oluline, et laenuandjatel ja -võtjatel ei tekiks kinnisvarahindade kiire kasvu jätkumise ootust ning senine ettevaatlik hoiak eluasemelaenu andmisel/võtmisel jätkuks.

Finantssektori poliitika

Euroopa Liidu ühtne pangandusjärelevalve

4. novembril 2014. aastal käivitus Euroopa Liidu ühtne pangandusjärelevalve. **Ühtse järelevalvemehhanismi** ülesanne on tagada, et euroala krediitiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet tehtaks kõikides liikmesriikides ühetasoliselt ja tõhusalt ning järelevalve krediitiasutuste üle oleks kvaliteetne. Mehhanismi õiguslik alus on sätestatud ühtse järelevalvemehhanismi määruses, mille järgi usaldatavusnõuete järelevalve ülesandeid täites lähtub Euroopa Keskpank nii Euroopa Liidu õigusaktidest kui ka liikmesriikide õigusaktidest.

Ühtse järelevalvemehhanismi käivitamisel hakkas **Euroopa Keskpank** otseselt järelevalvet tegema enam kui 120 euroala süsteemselt olulise panga üle. Rahvuslikud järelevalveasutused jätkavad järelevalvet vähemoluliste pankade üle. Eestis litsentseeritud pankadest siirdusid Euroopa Keskpanga otsese järelevalve alla Swedbank ja SEB Pank. Eraldamiseks järelevalveliste otsuste tegemine rahapoliitikast, loodi eraldiseisev juhtorgan – Euroopa Keskpanga järelevalvenõukogu. Eesti Panga töötajad osalevad järelevalvenõukogu istungite ettevalmistamisel ning otsuste läbitöötamisel koostöös Finantsinspektiooniga. Eestis esindavad järelevalvenõukogus Finantsinspektiooni juhataja ja Eesti Panga asepresident.

Ühtse pangandusjärelevalve käivitumisele eelnes euroala oluliste pankade põhjalik hindamine, mis

oli vajalik enne neid puudutavate järelevalvekoostuste ülevõtmist. Hindamise käigus tuvastati 25 pangal kapitalipuudujäak kokku 25 miljardit eurot. 12 panka taastasid nõutava kapitalitaseme juba enne hindamise lõppu, ülejäänud pankadel on kapitalipuudujäägi katmiseks aega kuni üheksa kuud. Põhjalikus hindamises osalenud Eesti pankadel kapitalipuudujääki ei tuvastatud.

Finantssektori õiguskeskkonna muudatused

Ühe olulisema finantssektori toimimist määrava õigusraamistiku muudatusena saaks välja tuua 2014. aastal jõustunud **pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivi**. Direktiivi Eesti õigusesse ülevõtmist alustati 2014. aasta sügisel ning seaduseelnõu esitati Riigikogule vahetult enne aastavahetust. Eesti Pank osales elnõu koostamisel koos Finantsinspeksiooni ja Rahandusministeeriumiga. Eelnõu kehtestab ühtse raamistiku makseraskustes pankade probleemide nõuetekohaseks lahendamiseks, et säilitada finantsstabiilsus, vähendada pangakriisi süsteemset mõju ja minimeerida maksumaksja kantavat kahju. Kriisilahendusasutuks ehk raamistiku ja selle meetmete rakendajaks

Eestis on Finantsinspeksioon, samas olulisemate otsuste langetamisel peab ta ära kuulama Eesti Panga arvamuse. Eelnõu järgi kehtib põhimõte, et kulude katmisesse peavad esimesena panustama panga omanikud ja võlausaldajad. Eelnõu alusel loodavaid kriisilahendusfonde rahastavad pangad.

Lisaks pangandusliidu esimesele sambale, ühtsele pangandusjärelevalvele lepidi 2014. aastal kokku teises sambas ehk **ühtses pankade kriisilahendusmehhanismis**. Ühtset kriisilahendust hakkab juhtima kriisilahendusnõukogu, kuhu kuuluvad lisaks iga liikmesriigi kriisilahendusasutusele ka kriisilahendusnõukogu esimees, aseesimees ja neli valitud täiskohaga liiget. Kriisilahendusnõukogu hallata jääb keskne kriisilahendusfond, mis hakkab toimima 2016. aastast. Kriisilahendusfondi sihttase on 1% kogu euroala pankade tagatud hoiustest (*covered deposits*), mis on ligikaudu 55 miljardit eurot ning selleni jõudmine tuleb saavutada kaheksa aasta jooksul. Eesti Panga hinnangul oli oluline, et sissemaksed kogutakse turuosaliste poolt ning et need on pankadepõhised. Suuremate pankade osamakse suurus hakkab sõltuma iga panga olulisusest, mida on kohandatud panga varade riskisusega.

EESTI FINANTS- JA VÄLISSEKTORI STATISTIKA TEGEMINE

Eesti Panga ülesanne on pakkuda majandusanalüütikutele ning avalikkusele **kõrge kvaliteediga, usaldusväärset, ajakohast ja erapooletut teavet Eesti finantssektori, välissektori ja finantskontode statistika kohta**. Statistikaandmeid kasutatakse Eesti majanduse ja finantssektori käekäigu analüüsimisel ning prognooside koostamisel. Lisaks sellele on andmestik sisendiks Euroopa Liidu, majandus- ja rahaliidu ja muu rahvusvahelise statistika tegemisel. Seda kasutavad nii Euroopa Keskpank, Eurostat, Rahvusvaheline Valuutafond kui ka teised rahvusvahelised organisatsioonid. Eesti Pank osaleb Euroopa majandus- ja rahaliidu statistikametoodikate arendamises ja Euroopa keskpankade süsteemi ühiste registrite ja andmebaaside pidamises. Statistika tegemine ja avaldamine, sh edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele toimus 2014. aastal tähtaegselt. Samuti täitis pank kõik riikliku statistika programmi raames plaanitud statistikaülesanded.

Statistikavaldkonna arenguid mõjutavad viimastel aastatel tugevalt nii muutused üldises majanduskeskkonnas kui ka Euroopa tasandil toimunud institutsionaalsed reformid. Suurimat mõju avaldab ühtse **finantsjärelevalve loomine Euroopa Keskpanga juurde, mis on märgatavalt suurendanud vajadust mitmekesisema ja üksikasjalikuma andmestiku järele**. Samuti on viimasel ajal lisandunud mitmeid täiendavaid andmesoove rahapoliitika tegijatel. Vastamaks hoogsalt arenevatele vajadustele on rakendamisel või arendamisel mitmeid Euroopa Keskpanga statistikaalgatusi. Näiteks 2016 aastast lisanduvad kvartali kindlustusstatistika ning krediidasutustelt igapäevast andmekogumist eeldav rahaturutehingute statistika. Samuti on Euroopa Keskpangas ette valmistatud konsolideeritud pangandusstatistika uus laiendatud raamistik, millega paral-

leelselt soovitakse tõhustada andmete kättesaadavust üksikute krediidasutuste lõikes – näiteks 2014 aastal alustas Euroopa Keskpank euroala oluliste krediidasutuste intressimäärade statistika kogumist. Pidevalt arendatakse ja laiendatakse Euroopa Keskpanga väärtpaberite keskandmebaase ja finantsasutuste registrit. Lähiaastate suurimaks projektiks töötab aga kujuneda **üksikute laenude põhiselt andmeid koondava andmebaasi loomine Euroopa Keskpanka** ja seda laadi andmete kogumise sisseseadmine liikmesriikides. Kõnealuse andmestiku ulatuse ja sisu kindlaksmääramisega on tegeletud juba rohkem kui aasta ning see on ka järgmistel aastatel Euroopa Keskpanga statistika arendamises eelisvaldkond.

Kõigi uute suundumustega sammu pidamise kõrval oli 2014. aastal vaja lõpetada juba varem alguse saanud statistika koostamise metoodika muutuste juurutamine. Peamiselt tulenesid need uute rahvusvaheliste statistikastandardite, Euroopa Rahvamajanduse arvepidamise süsteemi (ESA2010) ja maksebilansi uue käsiraamatu („*Balance of Payments Manual 6th Edition*“ - BPM6) rakendamise kohustusest, aga ka mitmetest Euroopa Keskpanga ja Euroopa Parlamendi statistika andmenõudeid sätestavate määruste muudatustest. Finantssektori statistika koostamises tõi see kaasa **peaaegu kõigi Eesti Panga presidendi määrustega kehtestatud krediidasutuste aruannete muutmise vajaduse**. Paralleelselt sellega tehti muudatusi ka koostöökokkuleppe alusel liisingettevõtelt kogutavasse aruandlusesse. Esimest korda koostati finantssektori andmed muutunud juhiste järgi 2014. aasta detsembrikuu kohta.

Välissektori statistika esimesed uuel metoodikal põhinevad kvartaliandmed avaldati Eesti Panga veebilehel juuni algul, septembris lisandusid aegread ning mitmed täiendavat teavet pakkuvad tabelid. Statistika kasutajate teavitami-

seks muudatuste sisust lisati Eesti Panga veebilehele selgitavad materjalid. Koostöös Statistikaametiga korraldati uuendusi süvitsi tutvustanud infotund. 2014. aasta novembris ilmus esimene uuel meetodikal põhinev maksebilansi aasta-araamat. Täienenud nõuetele vastavaks kohandati ka maksebilansi kiirhinnangu koostamine.

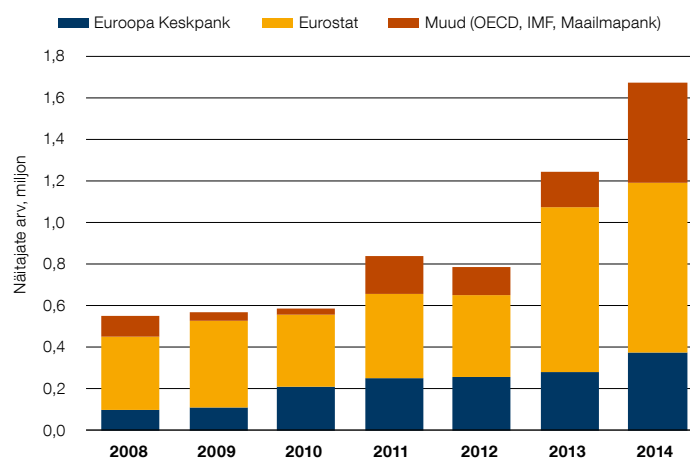
Lisaks avaldasid maksebilansistatistika tegemisele mõju 1. veebruaril Eestis kehtima hakanud Euroopa Liidu ühtse euromaksete piirkonna (*Single Euro Payments Area – SEPA*) maksetingimused. Selle tõttu tuli **ümber korraldada maksebilansi koostamisel kasutatav rahvusvaheliste maksete aruandlussüsteem**, sest uute põhimõtete kohaselt ei eristata piirkonnaga hõlmatud riikide piiriüleseid ja riigisiseseid makseid ning seega ei pea ka pangakliendid enam välistehinguid maksebilansistatistika vajadusteks deklareerima. Andmete puudujäägi korvamiseks kehtestati krediidiasutustele uus automatiseeritud andmetöötlust võimaldav välismaksete aruandlus.

Kõige olulisem muutus kvartali finantskontode koostamisel puudutab Eesti väljundite Euroopa Keskpangale edastamise tähtaegu – alates 2014. aasta III kvartali andmetest lühenevad need 10 päeva võrra. Lisaks lõplikele finantskontode andmetele hakati siis edastama ka nn eelandmeid, mille tähtaeg on paari nädala võrra veelgi lühem.

Järjest töömahukamaks on muutunud Euroopa Keskpanga kesksete väärtpaberandmebaaside varustamine infoga ja andmekvaliteedi haldamine.

Väärtpaberite ja nende emitentide andmete edastamisele ning pidevale kvaliteedihaldusele lisandus alates 2014. aastast kohustus saada Euroopa Keskpanga väärtpaberite omanike institutsionaalsete sektorite kaupa esitatud statistikat ning kõrvuti sellega ka keskpanga enda väärtpaberiosaluste andmeid.

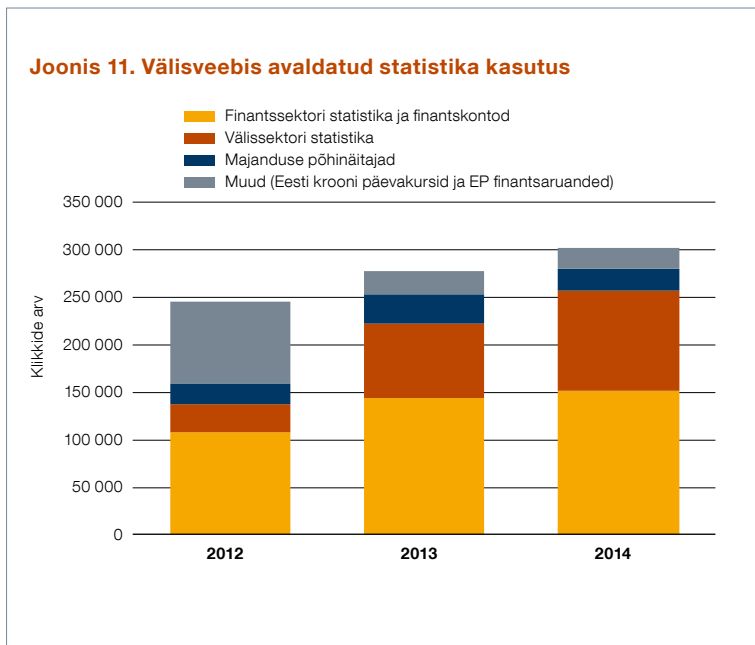
Joonis 10. Välissektori, finantssektori ja väärtpaberistatistika edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele

Joonis 10 annab ülevaate, kuidas eelpool kirjeldatud meetodikamuutused ja rahvusvaheliste organisatsioonide kasvavad andmevajadused on 2014. aastal suurendanud edastatava statistika mahtu. Peamine osa andmemahtude kasvust langeb välissektori statistika uue meetodika alusel edastatavate andmete arvele, samas osaliselt jätkati nende andmete edastamist ka varasemal kujul. Kasvavat statistikavajadust kinnitab ka **aasta-aastalt suurenenud panga välisveebi statistikarubriigi kui andmete ametliku avaldamiskanali külastatavus** (vt joonis 11).

Selleks, et saada hakkama uute statistikavaldkondade, täiendavate rahvusvaheliste andme-

Joonis 11. Välisveebis avaldatud statistika kasutus

edastuste ja lühenevate avaldamistähtsusega tegeleb Eesti Pank järjekindlalt nii andmekogumise kui ka -töötlemise infotehnoloogiliste rakenduste ning sisemiste protsesside arendamisega. 2014. aastal lisas statistikaga seotud infotehnoloogiliste arenduste vallas arvestataval määral koormust **paljude andmeedastuste üleminek SDMX andmeformaadile.**

Kasvavad statistikavajadused seavad esipaaneli üha **tihedama koostöö** vajaduse nii Statistikaameti kui ka teiste erinevaid andmeid omavate institutsioonidega. Siin on tähtis leida parimad lahendused nii andmete jagamiseks kui ka väljundandmete koostamise meetodikate ühildamiseks võimalikult suurel määral. 2014. aastal toetas seda tegevust veelgi tõhusam meetodikaalane koostöö Statistikaametiga – näiteks moodustati

Eesti Panga ja Statistikaameti ühine finantskontode koostamist arendav töögrupp, mille eesmärk on arendada metoodikat, tõhustada infovahetust ning vähendada ebakõlasid aasta ja kvartali finantskontode vahel. Statistikaametiga jätkus koostöö ka majandusüksuste klassifitseerimise täpsustamise vallas. See päädis 1. detsembril 2014 **Eesti majandusüksuste nimikirja** avaldamisega Statistikaameti veebilehel. Kõnealune nimekiri on andmeesitajatele abivahendiks oma klientide ja tehingu vastaspoolte klassifitseerimisel ning aitab seeläbi kaasa statistika kooskõllisuse suurendamisele. Koostöö- ja andmevahetuse lepinguid uuendati ka Eesti Väärtpaberikeskuse ja Riigi Infosüsteemide Keskusega.

Mitmeid osapooli hõlmav töö on olnud ka **euroala leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuringu (HFCS – Household Finance and Consumption Survey) korraldamine.** 2014. aastal jätkus uuringu raames aasta varem kogutud andmete töötlemine ja analüüs. Kogutud andmeid täiendati erinevatest riiklikest registritest ja muudest andmeallikatest (nt Maksu- ja Tolliamet, krediidasutused, liisinguettevõtted, Eesti Väärtpaberikeskus, AS Krediidiinfo, kinnistusregister, elukindlustusseltsid jm) saadud infoga. Uuringu tulemused avaldatakse 2015. aastal.

NÕUSTAMINE MAJANDUSPOLIITILISTES KÜSIMUSTES

Seire ja majandusanalüüs Eesti Pangas

Eesti Panga tehtava seire ja majandusanalüüsi eesmärk on **toetada eurosüsteemi rahapoliitikat kujundavate otsuste ettevalmistamist ja finantsstabiilsuse tagamist Eestis, pakkuda sisendit valitsuse nõustamiseks ning mõjutada avalikku arutelu majanduspoliitika üle.** Seire ja analüüsi tulemused jõuavad avalikkuseni ülevaadete, pressiteadete, artiklite ja sõnavõttudena. Lisaks avaldab Eesti Pank korrapäraselt Eesti majanduse põhinäitajate kommentaare ning kommenteerib päevakajalisi majandussündmusi nii Eestis kui ka välismaal.

Regulaarselt antakse välja järgmisi ülevaateid:

- **tööturu ülevaade**, mis ilmub kaks korda aastas, seab eesmärgiks võimalike tasakaalustamatuste, eeskätt hinnasurve, varajase tuvastamise, tööjõu pakkumise ja nõudluse vahekorra hindamise ning tööturu institutsionaalse arengu jälgimise;
- **konkurentsivõime ülevaade**, mis avaldatakse kord aastas, käsitleb Eesti majanduse tasakaalulise arengu teemat laiemalt ja pikemas ettevaates, mis on suunatud majanduse kasvupotentsiaali hindamisele ekspordi vaatenurgast;
- **majanduse rahastamise ülevaade**, mis ilmub üks kord aastas, analüüsib reaalmajanduse ja finantssektori seoseid, selles vaadeldakse, kuidas on Eesti ettevõtted ja leibkonnad oma tegevust rahastanud, milline on pangandussektori majanduse rahastamise võime ning kuidas kujunevad laenuandmise tingimused;
- **finantsstabiilsuse ülevaade**, mis ilmub kaks korda aastas, analüüsib Eesti finantssektori toimimist ja annab hinnangu seda ohustavatele riskidele.

Lisaks eelnimetatud seire- ja analüüsivaldkondadele osalesid Eesti Panga eksperdid kord kvartalis toimivas **üleeuroopalises pankade laenu-gevuse uuringus**, mille abil saadakse ülevaade pankade hinnangutest laenu-pakkumises ja -nõudluses toimunud muutustele. Samuti osaleti euroala majanduse arengu tasakaalulisust hindavate ülevaadete koostamises.

Viimastel aastatel on Eesti Panga välja kujunenud traditsioon tutvustada majandusanalüüsi tulemusi ka avalikel loengutel, mis on osutunud avalikkuse seas populaarseteks.

Prognoos

Eesti Panga valmis 2014. aastal **kolm majandusprognoosi**. Need sisaldasid jooksva aasta ja kahe järgneva aasta ettevaadet ning taustinfona esitatud üksikasjalikumaid ülevaateid Eesti majanduse eri valdkondadest ja euroala rahapoliitikast. Regulaarse prognoositsükli raames valminud prognoosid avaldati **Rahapoliitika ja Majanduse** seerias, üks juunis ja teine detsembris. Lisaks avaldati septembris erakorraline prognoosiuendus, mille tingis oluline muutus rahvamajanduse arvepidamise statistikas.

Eesti Panga prognoosid valmisid koostöös Euroopa Keskpanka ja teiste eurosüsteemi riikide keskpankadega ühise prognoosiprotsessi (*broad macroeconomic projection exercise*, BMPE) käigus. BMPE raames analüüsib iga euroala riigi keskpank oma riigi majanduse väljavaadet; euroala tervikprognoos moodustub kõikide liikmesmaade majandusprognooside alusel. Prognooside koostöö tagamiseks lähtutakse ühistest prognoosieeldustest maailmajanduse ja väliskaubanduse oodatava arengu, toormehindade, intressimäärade ja vahetuskursi kohta. Lisaks eurosüsteemi keskpankadega koostöös valmivale euroala majandusprognoosile koostab Euroopa Keskpank kaht täiendavat tingimuslikku

prognoosi (*macroeconomic projection exercise*, MPE), mis avalikustatakse märtsis ja septembris.

Eesti Panga majandusprognoosi koostamisel kasutatakse **Eesti majanduse ökonomeetrist makromodelit EMMA**. EMMA sisaldab olulisemaid Eesti majandusnäitajate vahelisi seoseid ning peamisi väliskeskonna mõjude ülekandekanaleid. EMMA-t uuendatakse enne iga prognoosi koostamist, et tagada seoste ajakohasus ja prognoosi täpsus. Olulisteks sisenditeks on seejuures Eesti Pangas tehtava seiretegevuse ja majandusuuringute tulemused.

2014. aastal toimus Euroopa Liidus **üleminek uuele Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemile ESA 2010**. Uue metoodika järgi koostatud andmed laekusid septembris. Rahvamajanduse raamatupidamise põhinäitajate revideerimine oli seetõttu tavalisest ulatuslikum ning osutus vajalikuks prognoosimudel uute andmete valgusel ümber hinnata ning **uuendada juunis avaldatud prognoosi** olulisemate majandusnäitajate kohta aastateks 2014–2016. Lisaks revideeritud SKP statistikale võeti arvesse ka septembri keskpaigaks laekunud statistikat Eesti tööturu, väliskaubanduse ja hindade kohta, samuti kasutati värskemata infot väliskeskonna arengu kohta.

Euroala ja selle liikmesriikide majandusprognooside koostamist koordineerib EKP juures tegutsev rahapoliitika komitee. EKP rahapoliitika komitee alluvusse on moodustatud prognoosimise, mudelite arendamise ja riigirahanduse töörühmad, milles osalevad ka Eesti Panga eksperdid. Euroala prognoos on oluline sisend rahapoliitiliste otsuste kujundamiseks, Euroopa Keskpanga nõukogu kasutab seda majandusolukorra ja hinnastabiilsusega seotud riskide hindamiseks.

Peale eurosüsteemi prognoosi koostamise osalevad Eesti Panga eksperdid ka Euroopa

Komisjoni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) prognoosi töögruppides.

Uuringud

Uurimistegevuse üldsuunad ja raamistik on kindlaks määratud Eesti Panga ees seisvate ülesannetega ja neist johtuva **strateegilise uurimisplaaniga**. Aastal 2014 valmis kümme uurimust, mis jagunesid rahapoliitika-, finantssektori- ja reaalmajanduse ning makromajandus- ja pangandusmudelite süsteemi arendamine valdkonna vahel.

Valminud uurimustes analüüsiti eurole üleminekust tingitud inflatsiooni Eestis, hinnati majapidamiste võetud laenude mõju finantsvaradele euroala riikide näitel, arutleti Euroopa välisvõla jätkusuutlikkuse üle, käsitleti erinevaid tööturuga seonduvaid teemasid (reservatsioonipalka mõjutavad tegurid Eestis, soovitud ja makstud palga sooline lõhe) ja muud. Majandusmudelite arendamiseks täiendati Eesti ja euroala dünaamilise stohhastilise üldise tasakaalu mudelit ning panganduse krediidiriski ja kasumlikkuse mudelit.²¹

Lisaks Eesti Panga toimetistes avaldamisele on keskpanga **majandusuuringute tulemusi tutvustatud edukalt rahvusvahelisel tasandil**. 2014. aastal avaldati uurimusi mitmetes rahvusvahelise levikuga akadeemilistes teadusväljaannetes ning Euroopa Keskpanga toimetiste seerias. Pangas koostatud uurimusi esitleti ka rahvusvahelistel teaduskonverentsidel.

2014. aastal jätkus **uuringute alane rahvusvaheline ja kodumaine koostöö**. Eesti Panga spetsialistid osalesid EKPSi ökonomeetriselise modelleerimise töögrupis, EKPSi uurimisvõrgustikes *Competitiveness Network* ja *Wage Dynamics Network* ning euroala keskpankade uurimis-

²¹ Täielikku loendit Eesti Panga toimetistes avaldatud majandusuuringutest vt käesoleva aruande lisast „Eesti Panga publikatsioonid 2014“.

Tabel 3. Valik 2014. aastal rahvusvahelise levikuga akadeemilistes teadusväljaannetes avaldatud kirjutisi

Autor	Pealkiri	Avaldamiskoht
Jaanika Meriküll ja Tairi Rõõm	One currency, one price? Euro changeover-related inflation in Estonia	ECB Working Paper No. 1732, 2014
Jaanika Meriküll ja Tairi Rõõm	Are foreign-owned firms different? Comparison of employment volatility and elasticity of labour demand	ECB Working Paper No. 1704, 2014
Lenno Uusküla ja Gertrud Errit	Euro Area Monetary Policy Transmission in Estonia	Baltic Journal of Economics, 1(14), 2015
Michael Ehrmann, Chiara Osbat, Jan Strasky ja Lenno Uusküla	The Euro Exchange Rate During the European Sovereign Debt Crisis - Dancing to its own Tune?	Journal of International Money and Finance, Vol 49, December 2014
Liina Malk	Relaxation of employment protection and labour reallocation	International Journal of Manpower, Vol 35, No 6, 2014
Hubert Gabrisch ja Karsten Staehr	The Euro Plus Pact. Competitiveness and external capital flows in the EU Countries	Journal of Common Market Studies, 2014
Elena Bobeica, Paulo Soares Esteves, António Rua ja Karsten Staehr	Exports and domestic demand pressure: a dynamic panel data model for the euro area countries	ECB Working Paper, No. 1777
Karsten Staehr	The Maastricht inflation criterion and entry to the eurozone: challenges and options for EU countries from central and eastern Europe	Ilmunud raamatus: Jens Hölscher (toim.): Poland and the Eurozone. Palgrave Macmillan, 2014.
Merike Kukk ja Karsten Staehr	Income underreporting by households with business income. Evidence from Estonia	Post-Communist Economies, Vol. 26, No. 2, 2014
Juan Carlos Cuestas, Luis Alberiko Gil-Alana ja Karsten Staehr	Government debt dynamics and the global financial crisis: has anything changed in the EA12?	Economics Letters, Vol. 124, No. 1, 2014

võrgustiku *Household Finance and Consumption Network* tegevuses. Lisaks osaleti Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli majanduse ja innovatsiooni doktorikooli ühisprojekti raames korraldatud 17. doktorantide suvekoolis ning aidati korraldada Tallinna Tehnikaülikooli eestvedamisel toimunud ja siirderiikide majandusele pühendatud rahvusvahelist konverentsi *Economic Challenges in Enlarged Europe 2014*. Samuti jätkus Eesti Panga initsiatiivil tihe koostöö kohalike teadus- ja uurimisasutustega Eesti Majandusteaduse Seltsi tegevuste raames.

Tavapäraselt kutsuti Eestisse oma töödest rääkima ka väliseksperte. 2014. aastal toimus Eesti Pangas kokku üksteist seminari. Professor Ragnar Nurksele pühendatud Eesti Panga loengusarja raames pidas pangas avaliku loengu Poola endine asepeaminister, rahandusminister ja keskpanga president ning praegune Varssavi Majanduskooli majandusprofessor Leszek Balcerowicz. Loengu teema oli *The euro in a comparative perspective*.

Püsivalt oluline roll teaduskoostöös on **Eesti Panga külalissuurijate programmil**. 2014. aastal osales majandusuuringutes kolm väliseksperti. Samuti jätkas keskpank Eesti noortele majandusteadlastele mõeldud iga-aastase teaduspreemia väljaandmist. 2014. aastal määrati preemia kaheteistkümnendat korda ning doktoritöö kategoorias võitsid selle Kristjan Liivamägi, Tõnn Talpsepp ja Tarvo Vaarmets investeerimiskäitumise teemalise uurimusega. Teaduspreemia magistritöö kategoorias võitis Magnus Piirits uurimusega pensionisüsteemi reformidest ja nende põlvkondadevahelistest mõjudest.

Nõustamine

Vastavalt Eesti Panga seadusele ja väljakujunenud traditsioonidele on Eesti Pank mitmes olulises majanduspoliitilises valdkonnas valitsuse nõuandaja. Reaalmajanduse teemadest on Eesti Panga huvisfääris **majanduse arengu tasakaalus** ehk kõik see, mis avaldab otseselt või

kaudselt mõju hinnastabiilsuse tagamisele, aga ka Eesti finantssektori stabiilsus ning integreerituma Euroopa majandus- ja rahaliidu ülesehitamine.

Avalikus arutelus Eesti majanduse olukorra ja väljavaadete üle viitas Eesti Pank erasektori väiksemale laenukoormusele, probleemsete laenude vähenemisele ja suurenenud säästudele, mis kõik parandasid majanduse vastupanuvõimet riskidele. Samuti vähenesid varasemaga võrreldes kinnisvara hinna kasvuga seotud ohud.

Aasta jooksul leevenesid osaliselt ka tööjõukulude ülemäärase kasvuga seotud ohud. Sellele vaatamata rõhutas Eesti Pank, et **kui palgakasv püsib kiire, aga välisnõudlus ja hinnakasv välisturgudel väike, hakkab see Eesti konkurentsivõimet pärssima** ja majandus kaotab kasvuvõimet. Samuti juhtis Eesti Pank tähelepanu endiselt liiga suurele palgakasvu erinevusele avalikus ja erasektoris, mis raskendab erasektorile vajalike korrektsioonide tegemist.

Eelarvepoliitika vallas juhtis Eesti Pank tähelepanu asjaolule, et mõnede näitajate järgi toimib Eesti majandus allpool ning teiste järgi ülalpool oma potentsiaali, ning soovitas valitsusel **tagada 2016. aastal eelarvepositsiooni paranemine nii nominaalse kui ka struktuurse näitaja järgi**.

Aasta alguses toetas Eesti Pank valitsust **eelarvenõukogu** tegevuse käivitamisel. Selle iseseisva nõuandekogu peamine ülesanne on valvata eelarvereeglitest kinnipidamise ning eelarvepoliitika jätkusuutlikusse järele. Põhikirja kohaselt avaldab eelarvenõukogu arvamust riigi makromajandus- ja rahandusproгноoside, eelarvestraategia ning valitsussektori struktuurse eelarvepositsiooni eesmärgi saavutamise kohta. Nõukogu koosneb

kuuest sõltumatust liikmest ja tegutseb Eesti Panga tehnilisel toel.²²

Euroopa Liidu teemadest arutleti aasta jooksul kõige rohkem **pangandusliidu** üle. Eesti Pank ja valitsus olid mõlemad seisukohal, et panganduskriisi puhul peavad kulude katmisse esimesena panustama panga omanikud ja võlausaldajad. Piiriüleste kriisilahenduste kulude jagamisel peab olema tagatud riikide õiguste ja kohustuste tasakaal. Eesti Pank ja valitsus toetavad lahendusi, mis hõlmavad kogu Euroopa Liitu ja tuginevad turumajanduslikele toimemehhanismidele.

Liikmesriikide õiguste ja kohustuste tasakaalu põhimõtet tuleb järgida mis tahes ühiste rahastute loomise puhul. Ükskõik kas need on loodud pangandusliidu või eelarveliidu väljatöötamise käigus, ei tohi ühistest rahastutest saada liikmesriikide vähem vastutustundliku eelarvepoliitika ajend.

Nii Eesti Pank kui ka valitsus on jätkuvalt avatud arutelule Euroopa majandus- ja rahaliidu institutsionaalse raamistiku üle, kuid mõlemad **peavad esmatähtsaks seniste otsuste ja jõustunud õigusaktide rakendamist**.

Laiemalt arutatakse majanduspoliitika küsimusi kohtumistel Riigikogu rahandus-, majandus- ja EL asjade komisjonidega, samuti regulaarsetel kohtumistel Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Viimastel üritustel on esindatud ka peaministri büroo ja Vabariigi Presidendi Kantselei. Finantsstabiilsuse ja finantssektori õigusraamistiku alane koostöö toimub Eesti Panga, Rahandusministeeriumi ja Finantsinspektsiooni ühiskomisjonis.

²² <http://eelarvenoukogu.ee/>

KOOSTÖÖ

Rahvusvaheline koostöö

Suurima osa Eesti Panga rahvusvahelisest suhtlusest moodustas **suhtlus Euroopa Liidu institutsioonidega**, eelkõige Euroopa Keskpangaga ja 2014. aastal selle juurde loodud ühtse pangandusjärelevalve (*Single Supervisory Mechanism – SSM*) institutsioonidega. Ülemaailmse finants- ja majanduspoliitilise koostöö vallas on Eesti Panga tähtsaim partner Rahvusvaheline Valuutafond (IMF). Eesti Panga peamiste rahvusvahelise suhtluse partnerite kohta saab põhjalikumat teave Eesti Panga veebilehelt²³. (Vt ka tabel 3.)

Koostöö Euroopa Keskpangaga

Euroopa Keskpang (EKP) on Eesti Panga olulisim koostööpartner Euroopa Liidus. Euroopa Keskpanga ning euroalasse kuuluvate riikide keskpankadega – eurosüsteemi liikmetega – teevad iga päev koostööd pea kõik Eesti Panga töötajad. Eesti Panga president osaleb kaks korda kuus toimuvatel EKP nõukogu istungitel, kus langetatakse euroala rahapoliitilisi otsuseid²⁴ ning võetakse vastu eurosüsteemi ülesannete täitmiseks vajalikke suuniseid kõikides keskpankade tegevusvaldkondades²⁵, sealhulgas euroala pangandussüsteemi turvalisuse ja usaldusväärsuse tagamiseks.

Rahapoliitiliste arutelude kõrval pälvis EKP nõukogu istungitel 2014. aastal suurt tähelepanu ühtse järelevalvemehhanismi (SSM) käivitamine ning SSMi korraldatud pankade varade kvaliteedi hindamise tulemuste arutelu. 2014. aastal koostas EKP euroalaga ühinemise tingimuste täitmise aruande

23 <http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-rahvusvaheline-koostoo>.

24 EKP nõukogu rahapoliitilised otsused (ka eesti keeles) on kättesaadavad aadressil <http://www.ecb.europa.eu/press/govcddec/mopo/2014/html/index.en.html>.

25 EKP nõukogu muud otsused (ka eesti keeles) on kättesaadavad aadressil <http://www.ecb.europa.eu/press/govcddec/otherdec/2014/html/index.en.html>.

Leedu ja teiste EL euroalaväliste liikmesriikide kohta. Aruande lõpliku sõnastuse kooskõlastasid kõik EL keskpangad ning kiitis heaks EKP üldnõukogu, mille liige on ka Eesti Panga president.

Koostöö teiste Euroopa Liidu institutsioonidega

Eesti Panga esindajad osalevad Euroopa Liidu majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu (ECOFINI) ja selle juures töötavate komiteede ning töörühmade tegevuses, paljude Euroopa Komisjoni juurde moodustatud komiteede ja töörühmade tegevuses ning Euroopa süsteemsete riskide nõukogu ja selle allstruktuuride töös.^{26, 27}

ECOFINI mitteametlikul kohtumisel 2014. aasta aprillis Ateenas osales Eesti Panga asepresident Madis Müller ja septembris Milanos Eesti Panga president. Oodatust väiksema majanduskasvu tõttu käivitusid 2014. aastal taas kasvu ja kasinuse ning riigirahanduse jätkusuutlikkuse arutelud. Eesti Panga jaoks oli oluline ka finantsstabiilsuse teema.

Eesti Pank aitas ette valmistada Euroopa Liidu riigipeade ja valitsusjuhtide kohtumisi (ülemkogu). Eesti Panga esindaja osales Eesti delegatsioonis ülemkogu oktoobrikuisel istungil, kus arutati majanduse elavdamise ja investeringute suurendamise võimalusi.

Rahvusvaheline Valuutafond

Eesti on Rahvusvahelise Valuutafondi (IMFi) liikmesriik alates 1992. aastast. IMFi jooksvas töös osaleb Eesti Põhja- ja Baltimaade valijaskonna kaudu. Eesti huvisid esindab ning IMFi liikmelisusega seotud varaliste kohustuste eest vastutab Eesti Pank.

26 ESRB tegevuse kohta 2014. aastal vt lähemalt peatükki „Finantsstabiilsuse hoidmine“.

27 Nende asutuste tööst on põhjalikum ülevaade Eesti Panga veebilehel aadressil <http://www.eestipank.ee/eesti-pank/eesti-panga-rahvusvaheline-koostoo>.

Tabel 4. Eesti Panga osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonide töös*

Euroopa Keskpankade Süsteem	
Euroopa Keskpanka nõukogu	Ardo Hansson
Euroopa Keskpanka üldnõukogu	Ardo Hansson
Ühtse järelevalvemehhanismi järelevalvenõukogu	Madis Müller
Avalike suhete komitee	Katrin Kask, Ingrid Mitt
Eelarvekomitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärik
Eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee	Ülo Kaasik
Finantsstabiilsuse komitee	Jaak Tõrs
Infotehnoloogia komitee	Ahti Roosa, Jarmo Inkinen
Finantskontrolli komitee	Helga Käärik, Kairi Rätsepp
Makse- ja arveldussüsteemide komitee	Mihkel Nõmmela, Kaire Torsus
Organisatsiooni arendamise komitee	Kairi Rätsepp, Helga Käärik
Pangatähtede komitee	Rait Roosve, Margot Luukas
Personalikonverents	Kadi Kapral, Riina Padar-Leppiman
Raamatupidamise ja rahatulu komitee	Liivi Teder, Kairi Rätsepp
Rahapoliitika komitee	Martti Randveer, Peeter Luikmel
Rahvusvaheliste suhete komitee	Raoul Lättemäe, Evelin Tamla
Riskijuhtimise komitee	Kaari Kumari, Rain Nõmmik
Siseaudiitorite komitee	Henn Oit, Viljar Alnek
Statistikakomitee	Jaanus Kroon, Ain Paas
Turuoperatsioonide komitee	Janno Luurmees, Toivo Kuus
Õiguskomitee	Kadi Kapral, Marek Feldman
SWIFTi järelevaatamise kõrgetasemeline töögrupp (High-Level Group on SWIFT and CLS issues)	Kaire Torsus, Airi Uiboaid
TARGET2-Securities nõukogu	Mihkel Nõmmela
Euroopa Liidu Nõukogu	
Mitteametlik majandus- ja rahandusajade nõukogu (mitteametlik ECOFIN)	Ardo Hansson
Majandus- ja rahanduskomitee (EFC)	Madis Müller, Raoul Lättemäe
Euroopa Komisjon	
Raha-, finants- ja maksebilansistatistika komitee	Jaanus Kroon
Maksebilansikomitee	Jaanus Kroon
Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)	
Majanduspoliitika komitee	Martti Randveer, Ilmar Lepik
Finantsturgude komitee	Jana Kask
Rahvusvaheline Valuutafond (IMF)	
Aktsonäride nõukogu	Ardo Hansson
Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahandus- ja finantskomitee (NBMF)	Madis Müller, Raoul Lättemäe
Euroopa süsteemsete riskide nõukogu (ESRB)	
Haldusnõukogu	Ardo Hansson
Nõuandev tehniline komitee	Jana Kask
Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA)	
Järelevalvenõukogu	Jaak Tõrs, Indrek Saapar
Rahvusvaheliste Arvelduste Pank (BIS)	
Aktsonäride nõukogu	Ardo Hansson
Keskpankade statistika komitee (Irving Fisher Committee)	Jaanus Kroon

* Tabelis on toodud ainult need komiteed ja koostööfoorumid, mille raames 2014. aastal on toimunud istungeid ja arutelusid.

Eesti Pank osales 2014. aastal põhjalikes aruteludes mittetraditsioonilise rahapoliitika ja fiskaalpoliitiliste meetmete mõju, riigivõla restruktureerimise ning laenuprogrammide üle. Jätkusid IMFi kvoodireformi jõustumise ja liikmesriikide kvootide suuruse arvutamise aluste arutelud.

IMFi ja Eesti seirekoostöö raames peeti 2014. aasta märtsis IMFi põhikirja artiklist IV tulenevad täismahulised majanduspoliitilised konsultatsioonid Eestis. IMFi hinnangul on Eesti jätkanud kriisist taastumist, riigieelarve on koostatud konservatiivse eelarvepoliitika tava kohaselt ja Eestis tegutsevad pangad on hästi kapitaliseeritud. Eesti majanduse väljavaadet ohustavad peamiselt väliskaubandusega seotud riskid. Kuigi IMF hindas Eesti konkurentsivõime näitajaid üldiselt heaks, juhiti tähelepanu asjaolule, et palga- ja hinnakasv survestab hinnakonkurentsivõimet. 2014. aasta sügisel alustas tööd uus missioonijuht Christoph Kligen, kes on ühtlasi ka Leedu missioonijuht.

Koostöö Rahvusvahelise Arvelduste Panga ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga

Eesti Panga president osaleb Rahvusvaheliste Arvelduste Panga (BISi) aktsionäride kohtumistel ning keskpankade juhtide töökohtumistel, kus arutatakse rahvusvahelisi raha- ja majanduspoliitilisi küsimusi ning finantssektori juhtimist ja järelevalvet.

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) koostas 2014. aastal koostöös mitmete ametkondadega Eesti majandusülevaate 2013–2014, mis avalikustati Tallinnas 2015. aasta jaanuaris OECD peasekretäri José Ángel Gurría osalusel.

BISi ja OECDga teevad Eesti Panga eksperdid ka majandus- ja finantssektori poliitika ja statistika alast koostööd.

Koostöö teiste keskpankadega

Lisaks EL institutsioonidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele on Eesti Panga suhtluspartnerite seas läbi aegade olnud eriline roll Põhja- ja Baltimaade keskpankadel. Eesti moodustab IMFis Põhja- ja Baltimaadega ühise valijaskonna; tihe mitme- või kahepoolne koostöö hõlmas pea kõiki keskpanga tegevusvaldkondi: rahapoliitikat ja majandusuuringuid, sularaha, finantsstabiilsust, statistikat, makse- ja arveldussüsteeme ning siseküsimusi raamatupidamisest personaliteemadeni. Soome Pangaga teeb Eesti Pank koostööd ka reservide haldamisel. Leedu keskpankale oli Eesti Pank 2014. aastal toeks eurole üleminekuks valmistumisel, jagades eurole üleminekuks vajaliku taristu loomise ning eurosüsteemis osalemise kogemusi. Lisaks tutvustasid Eesti Panga esindajad Eesti kogemust euroala liikmena ka Leedu meedias ja kõrgetasemelisel eurokonverentsil. Koos teiste euroala keskpankadega pakkus Eesti Pank 2014. aastal tehnilist abi Euroopa Liiduga lõimumiseks ka Montenegro keskpankale.

Avalikud suhted

Eesti Panga avalik suhtlus toetab keskpanga põhieesmärgi – euroala hinnastabiilsuse hoidmise – ja panga muude strateegiliste eesmärkide saavutamist. Mida paremini saavad turuosalisel aru keskpanga tegevusest, seda edukamalt saab omakorda eurosüsteem, sealhulgas Eesti Pank, oma ülesandeid ellu viia, sest keskpankade tehtud otsused mõjutavad otseselt inimeste ja ettevõtete ootusi ning selle kaudu ka tehtavaid otsuseid: kas võtta laenu või osta kinnisvara, investeerida või teha muid tehinguid. Avalikkuse toetus keskpanga rahapoliitikale aitab suuresti kaasa Eesti ja euroala stabiilsele ja kestlikule majandusarengule ning finantsstabiilsuse saavutamisele. Eesti Pank annab avalikkusele regulaarselt teavet nii enda tegevusvaldkondade kui ka oluliste

majanduspoliitika küsimuste kohta. Seda tehakse ulatuslikumalt ja sagedamini, kui seadusest tulenev aruandekohustus seda ette näeb.

Aasta jooksul esitles keskpangakavalikkusele neli korda oma arusaama Eesti majandusolukorrast, avaldas 48 kommentaari jooksvate majandusnäitajate kohta ning mitmesuguseid muid ülevaateid ja analüüse. Samuti vahendas Eesti Pank Euroopa Keskpanga pressiteateid, kuubülletääni juhtkirja ja ülevaateid euroala majandusolukorrast. Lisaks veebilehel avaldatavale teabele ja erinevatele trükistele saavad huvilised infot Eesti Pangast ka küsida. Infopäringuid saab esitada kirja, e-posti ja telefoni teel. **Keskpangale laekus 2014. aastal kokku 2604 infopäringut**, millest 1787 esitati infotelefoni kaudu ning ülejäänud e-posti, panga veebilehel asuva küsimuste esitamise liidese või kirja vahendusel.

Aasta alguses tundsid inimesed huvi Eesti Panga emiteeritavate meene- ja mälestusmüntide väljalasketakavade vastu ning seoses SEPAlle üleminekuga 2014.a. veebruaris maksete liikumise kiiruse, sageduse ning pangatehingute kulude vastu. Kogu aasta vältel on päritud Läti latti vahetamise võimaluse kohta peale Läti üleminekut eurole aasta alguses. Küsijatele on selgitatud ka Eesti kroonide eurodeks vahetamise võimalusi Eesti Pangas keskkursiga 15,6466 ja teenustasuta.

Meediasuhtlus ja avalikud esinemised

Eesti Panga tegevust ja keskpanga majanduspoliitilisi seisukohti kajastavaid kirjutisi, uudistekste, raadio- ja teleuudiseid ning viiteid Eesti Panga kommentaaridele ilmus **Eesti meedias 2014. aastal ligikaudu 4500 korda**. Aasta jooksul tundis meedia püsivalt huvi majanduse olukorra ja selle eritahkude vastu, eelkõige olid fookuses majanduskasvu väljavaated ja tööjõuturu olukord, aasta teises pooles ka EL ja Venemaa kehtestatud sanktsioonide mõju. Meedia käsitles põhjalikult pankadele kehtestatud eluasemelaenuvõimaluste väljaandmise nõudeid.

Seoses Euroopa ühtse maksepiirkonnaga liitumisega olid aasta jooksul kõneks sellega seonduvad muutused ja maksete kiiruse küsimus, samuti käsitleti virtuaalraha kasutamise võimalusi. Suure tähelepanu pälvisid aasta jooksul uue 10eurose pangatähe kujundus ja turvaelemendid.

2014. aastal pidas Eesti Pank neliteist presikonverentsi ja esitlust ning andis välja 149 pressiteadet ja kommentaari. Lisaks toimus aasta jooksul ühtekokku 25 pikemat intervjuud panga juhtide ja ekspertidega ning 95 korral selgitati päevakajalist majandusolukorda avalike esinemiste ja artiklite kaudu, sealhulgas ka vene ja inglise keeles. Keskpanga kõneisikud andsid jooksvalt üle 220 kirjaliku ja suulise kommentaari (sh raadio- ja teleesinemised).

Eesti Panga muuseum

Eesti Panga muuseumi põhieesmärk on hoida ja väärtustada Eesti Panga ja Eesti raha ajalugu kui üht osa Eesti kultuuripärandist. Lisaks sellele pakub muuseum põhjalikku teavet keskpanga rolli ja tegevuste kohta. Lisaks ülevaatlilikule väljapanekule pakub muuseum mitmekesisest programmi nende teemadega põhjalikumaks tutvumiseks. 2014. aastal jätkus edukalt avalike loengute programm, mille raames tutvustati 26 korral erinevaid keskpanga põhiülesannetega seotud teemasid ning majandusküsimusi. Lisaks sellele toimusid muuseumis ekskursioonid ligikaudu 5000-le inimesele. Märkimisväärse osa gruppidest moodustavad põhikooli lõpuklasside õpilased, aga ka lasteaiade ja noorema kooliastme õpilased. **Aasta jooksul külastas Eesti Panga muuseumi rohkem kui 21 000 inimest.** 2014. aastal toimus Eesti Panga muuseumis kaks ajutist näitust: aasta alguses oli külastajatele vaadata ajutine näitus Läti maksevahenditest perioodil 1914 - 2013 ning aasta keskel näitus „Eesti Pank 95: keskpang aastatel 1919–1939“. Keskpanga rändnäitust „Eesti raha margast euroni“ ja „Eurosüsteem“ näidati üle Eesti viiel korral koolides, raamatukogudes ja muuseumides.

FINANTSVARA INVESTEERIMINE

Eesti Panga reservid toetavad euroala rahasüsteemi usaldusväärsust, tagavad keskpangale vajaliku tegevusvabaduse ja kindlustavad piisava kapitali olemasolu võimalike kahjude katteks.

Investeermise eesmärk on teenida stabiilset tulu, tagades varade pikaajalise säilivuse. Lähtudes Eesti Panga pikast investeerimisperioodist, kasutab keskpank reserve paigutades ära eeliseid, mida pakub investeringute hajutamine erinevate varaklasside vahel. Sellega saavutatakse riskide parem hajutatus, tegemata samal ajal järeleandmisi investeringute oodatavas tulususes. Peamiselt tehakse investeringuid arenenud riikide likviidsetel raha- ja kapitaliturgudel.

Eesti Panga finantsvarasid investeerib finantsturgude osakond, kus ka mõõdetakse ja juhitakse kõiki sellega seonduvaid riske.²⁸

Eesti Panga aktsepteeritavat riskitaset ja sellele vastavat oodatavat tulusust näitab normportfell, mille alusel mõõdetakse investeringute tulusust ja riske. Normportfelli riskitaseme üle otsustab Eesti Panga juhatus lähtuvalt maailma finantsturgudest. Normportfell vaadatakse üle ja viiakse kokkulepitud riskitasemega vastavusse vähemalt kord kvartalis.

Investeermisvara struktuur

Eesti Panga investeeritud reservidest oli 2014. aasta lõpu seisuga paigutatud euroala riikide võlakirjadesse kokku 205 miljonit eurot. Välisvaluutareserv ehk euroalast väljapoole investeeritud osa reservidest oli 2014. aasta lõpus 250 miljonit eurot. Välisvaluutareservist enamiku moodustasid USA riigivõlakirjad, mida oli soetatud 150 miljoni euro väärtuses. Aasta jooksul suurendati aktsiaportfelli osa, mis 2014. aasta lõpu seisuga oli 57 miljonit eurot. Riskide parema hajutatuse tagamiseks investeeriti väike osa reservidest Austraalia ja Kanada riigivõlakirjadesse. **2014. aasta lõpus oli Eesti Panga investeerimisvarade portfelli suurus 513²⁹ miljonit eurot** (vt joonis 12).

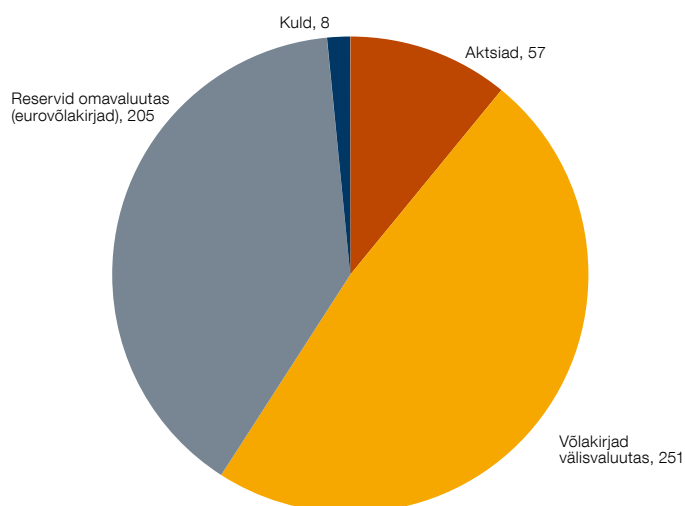
Kulda on Eesti Pangel jätkuvalt 8250 untsi (Troy) ehk 256,6 kg.

Investeermistulemused

Investeeringud teenisid aasta kokkuvõttes 22,8 miljonit eurot ehk **investeermisvarade tulusus oli 5,05%, mis ületas oluliselt rahaturu tulusust** (vt joonis 13). Positiivsesse tulemusse panustasid nii aktsiad kui ka võlakirjad. Võlakirjade hindu toetas keskpankade jätkuvalt leebe rahapoliitika, kuna aasta jooksul püsis globaalne majanduskasv tagasihoidlik ning, mis veel olulisem, langesid inflatsioon ja inflatsiooniootused (osaliselt toorainete hindade languse tõttu). Seetõttu

²⁹ Siin ja edasipidi kuld ja tulu kullalt välja arvatud.

Joonis 12. Eesti Panga investeerimisvara struktuur 2014. aasta lõpu seisuga (miljon eurot)

²⁸ Investeermisprotsessi ja –riskide täpsem kirjeldus asub Eesti Panga veebilehel (<http://www.eestipank.ee/rahapoliitika/investeermine>)

keskpangad kas likviidsust ei vähendanud (USAs) või lausa suurendasid seda (Jaapanis ja euroalal). Samal ajal püsis nõudlus riiklike võlakirjade järele ka geopoliitilise riski tõttu. Need tegurid toetasid nõudlust globaalsete riskivabade varade järele ja põhjustasid riiklike võlakirjade hindade tõusu.

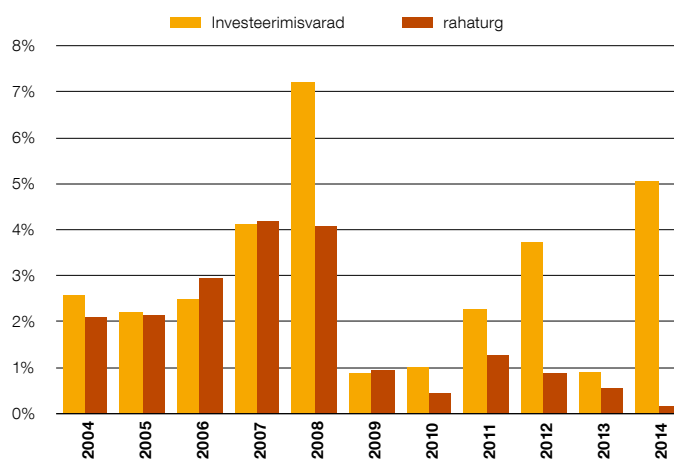
Aktiivportfelli tulemus oli samuti positiivne. Sarnaselt võlakirjadele toetas keskpankade leebe rahapoliitika jätkumine ka riskantsete varaklasside, sh aktsiate hindu. Lisaks panustas aktiivportfelli tulemusse euro vahetuskursi nõrgenemine USA dollari suhtes, kuna aktiivportfell on (denomineeritud) USA dollarites.

Aktiivne investeerimine 2014. aastal normportfelli suhtes lisatulu ei andnud. Aktiivsesse investeerimisse panustasid endiselt ka välishaldurid. 2014. aasta lõpus oli Eesti Pangal kolm välishaldurit: 2005. aastal alustas PIMCO, BlackRock investeerib Eesti Panga varasid 2006. aastast ja Informed Portfolio Management alates 2007. aastast. 2014. aastal lõpetati leping halduriga Nomura Asset Management. Välishaldurite kasutuses on osa riskilimiidist, mis investeeritakse põhiliselt tule-tisinstrumente kasutades.

Varahaldusteenuse osutamine avalikule sektorile

Eesti Pank jätkas ka 2014. aastal mitmeid aastaid kestnud koostööd avaliku sektori asutustega. Täis-teenusena osutati varahaldusteenust Tagatisfondile, mille investeerimisportfelli maht oli 2014. aasta lõpus 205 miljoni eurot.

Joonis 13. Investeerimisvara tulusus võrrelduna rahaturu tulususega

ARUANDEKOHUSTUS, JUHTIMINE, ORGANISATSIOON, PERSONALIPOLIITIKA

Keskpanga aruandekohustus

Keskpanga sõltumatus on hinnastabiilsuse tagamisele suunatud rahasüsteemi lahutamatu osa. Samas eeldab kaasaegne demokraatlik ühiskonnakorraldus igalt avalikke ülesandeid täitvalt institutsioonilt oma tegevuse kohta aruandmist. **Eesti Pank kui Eesti Vabariigi sõltumatu keskpank peab selgitama oma majanduspoliitilisi seisukohti ja otsuseid Eesti kodanikele ja nende valitud esindajatele.** Aruandekohustus ja keskpanga sõltumatus on kaks teineteist tasakaalustavat põhimõtet.

Aruandmine Riigikogule

Eesti Pangal on kohustus anda aru Riigikogule. Lisaks Eesti Panga presidendi iga-aastasele ettekandele Riigikogus teeb keskpank Riigikoguga koostööd kohtumiste vormis ning annab vastusena Riigikogu liikmete esitatud küsimustele selgitusi ja kommentaare. Eesti Panga juhid ja spetsialistid kohtuvad regulaarselt Riigikogu rahanduskomisjoniga, et selgitada keskpanga hinnanguid majandusprotsessidele ja arutada majandusarengu sõlmküsimusi. Riigikogu fraktsioonide huvi korral on Eesti Panga juhid tutvustanud keskpanga majanduspoliitilisi seisukohti ja töövaldkondi.

2014. aastal toimusid Riigikogu liikmetega järgmised kohtumised:

- 29. jaanuar 2014 – Eesti Panga president Ardo Hansson vastas Riigikogu VEB Fondi uurimiskomisjoni küsimustele,
- 7. aprill 2014 – Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik pidas Riigikogu väliskomisjoni esin-

dajatele ettekande Eesti ja tema peamiste kaubanduspartnerite majandussuhetest Venemaa ja Ukrainaga,

- 6. mai 2014 – Eesti Panga juhatus kohtus Riigikogu rahanduskomisjoni esindajatega,
- 2. juuni 2014 – Eesti Panga president Ardo Hansson esitles Riigikogu rahanduskomisjonile Eesti Panga aastaaruannet,
- 10. juuni 2014 – Eesti Panga president Ardo Hansson ja Finantsinspeksiooni juhatuse esimees Raul Malmstein esitlesid Riigikogu täiskogule Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni aastaaruandeid,
- 22. september 2014 – Eesti Panga president Ardo Hansson vastas Riigikogu liikmete³⁰ arupärimisele sularaharingluse ja makseteenuse korralduse teemadel,
- 3. november 2014 – Eesti Panga asepresident Madis Müller esitas Riigikogu rahanduskomisjoni istungil ettekande finantsstabiilsuse teemadel.

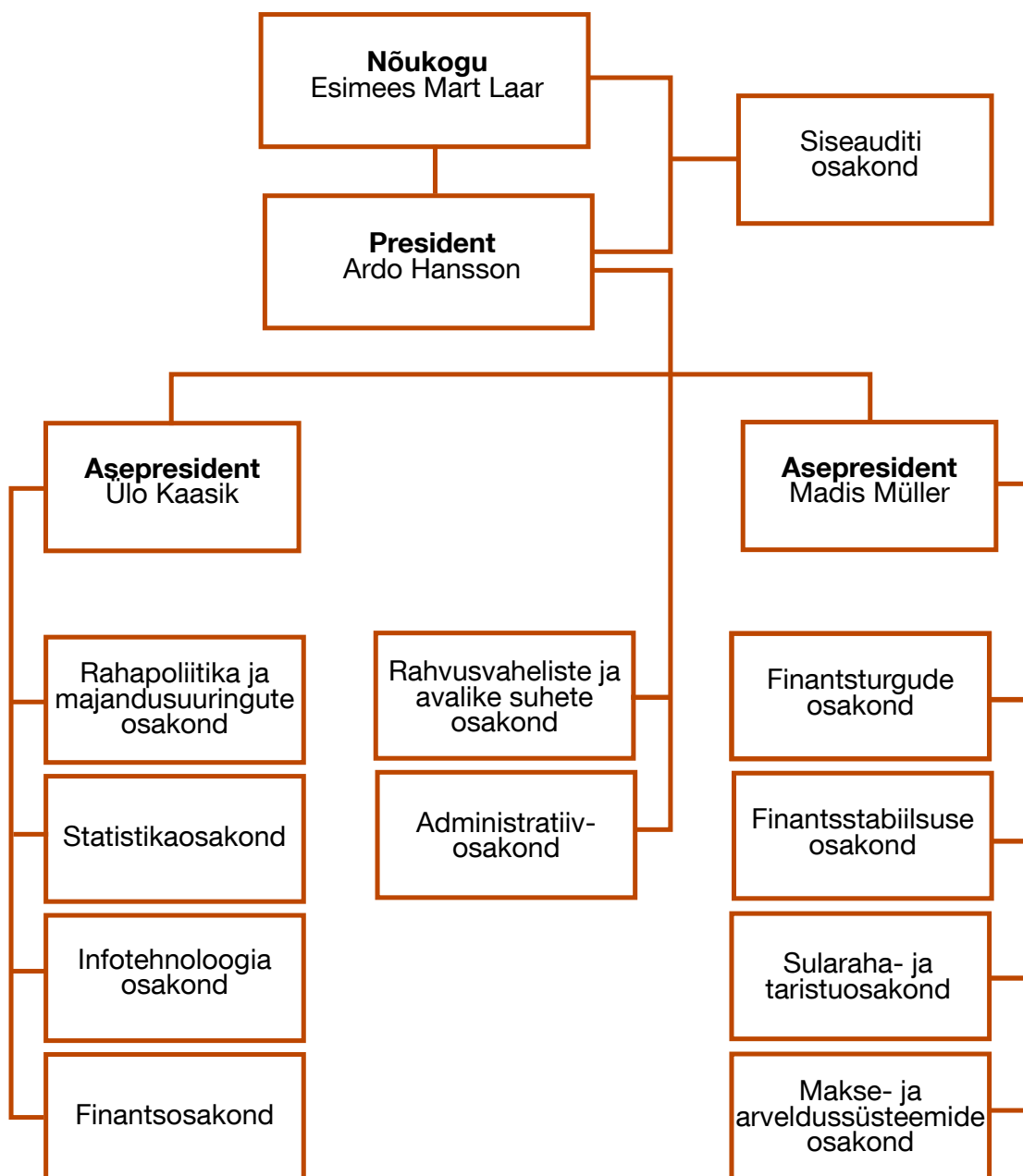
Keskpanga kohustused majanduspoliitiliste seisukohtade ja majandusandmete regulaarsel tutvustamisel avalikkusele

Keskpanga usaldusväärsus ja läbipaistev tegutsemine on hästi toimiva rahasüsteemi eeldus. Nii lai avalikkus kui ka spetsialistid peavad saama Eesti Pangast regulaarset, põhjalikku ja kvaliteetset majandusteavet.

Eesti Panga seaduse § 21 lõige 5 sätestab, et Eesti Pank avaldab perioodiliselt andmeid oma tegevuse ning Eesti ja Euroopa Liidu majanduse kohta. Eesti Panga päevakajalised selgitused värskete majandusnäitajate ja majandusarengu kohta ilmuvad pressiteadete ja kommentaaridena. Põhjalikumad analüüsid avaldatakse keskpanga erinevates ülli-

³⁰ Arupärimise esitasid Riigikogu liikmed Neeme Suur, Jüri Morozov, Barbi Pilvre, Rannar Vassiljev, Karel Rüütli, Etti Kagarov, Tiit Tammsaar, Rainer Vakra, Heljo Pikhof, Inara Luigas, Lembit Kaljuvee, Jaan Õunapuu ja Kalev Kotkas.

Joonis 14. Eesti Panga organisatsiooniskeem seisuga 31.12.2014

tiseseeriates³¹, mis kõik on kättesaadavad Eesti Panga veebilehelt.

Keskpangal on Eesti Panga seadusest ja Riikliku statistika seadusest tulenev õigus ja kohustus teha oma vastutusvaldkonda puudutavat raha-, finants- ja maksebilansistatistikat. Seda avaldatakse Eesti Panga veebilehe statistikarubriikides.³²

Nagu kõik euroala liikmesriikide keskpangad avaldab ka Eesti Pank kord kvartalis ulatuslikuma ülevaate euroala majandusolukorrast. See teavituskohustus tuleneb Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu protokollist nr 4 EKPSi ja EKP põhikirja kohta (artikkel 15.1).

Eesti Panga tegevuse üksikasjalikumad ülevaadet sisaldav aastaaruanne (aastaraamat) avaldatakse Eesti Panga seaduse § 31 lõike 4 kohaselt koos raamatupidamise aastaaruandega. Aastaaruande kinnitab Eesti Panga nõukogu, kes esitab selle koos audiitori järelalusotsusega Riigikogule. Riigikogu kuulab ära Eesti Panga presidendi ettekande keskpanga aastaaruande kohta.

Aruandmine Eesti Panga nõukogule

Vastavalt Eesti Panga põhikirja § 8 on nõukogu pädevuses järelevalve Eesti Panga kogu tegevuse üle. Eesti Panga president ja asepresidendid annavad nõukogule regulaarselt teavet panga tegevuse ja eelarve täitmise kohta, samuti Eesti majanduse, rahapoliitika ja finantssektori olukorra kohta.³³

Juhtimine, organisatsioon

Eesti Panga nõukogu

Eesti Panga nõukogu on Eesti Panga järelevalveorgan, mis koosneb esimehest ja seitsmest liikmest. Nõukogu tegevuse kohta võib lähemalt lugeda peatükist "Eesti Panga nõukogu 2014".

Eesti Panga juhatus

Eesti Panga tegevust juhib Eesti Panga juhatus. Juhatus koosneb presidendist ja asepresidentidest. Eesti Panga juhatusse kuulusid 2014. aastal president Ardo Hansson ning asepresidendid Ülo Kaasik ja Madis Müller. Juhatuses esimees on oma ametikoha järgi Eesti Panga president kelle ainupädevusse kuulub muu hulgas panganduspoliitika kujundamine, Euroopa Keskpankade Süsteemi ülesannete täitmise korraldamine, Eesti Panga tegevuse üldjuhtimine.

Juhtimissüsteemi ja töökorralduse arendamine

2014. aastal jätkus uuele tasustamissüsteemile ülemineku ettevalmistamine. Uus süsteem jõustus alates 1. jaanuarist 2015. Eesti Panga töötajate töötasu kujuneb nüüdsest vähemast hulgast erinevatest komponentidest, palgatõusud on senisest individuaalsemad ja konkreetse töötaja sooritusel selgemini seotud ning mõnevõrra muutusid premeerimise põhimõtted.

Otsustati lõpetada **õppelaenu** andmine Eesti Panga töötajatele. Õppelaenu asemele tuleb koolituskokkulepete süsteem. Eesti Panga töötajatele **eluasemelaenu** andmine otsustati lõpetada alates 1. juulist 2015.

31 Vt ka lisa 3 „Eesti Panga publikatsioonid 2014“.

32 Vt ka peatükk „Eesti finants- ja välissektori statistika tegemine“.

33 Vt ka peatükk „Eesti Panga nõukogu 2014“.

Võeti vastu Eesti Panga **kinnisvaraarenduse, -halduse ja -hoolduse strateegia 2014–2017**. Juhatus tegi otsuse panna müüki Maardu mõis.

Otsustati heaks kiita **vastavuskontrolli raamistik** ja sellega seonduv vihjeliin. Vastavuskontrolli eest hakkab vastutama riskijuht, kes allub selles ülesandes otse presidendile.

Riskijuhtimine

Eesti Panga riskijuhtimine hõlmab kõiki panga protsesse ja võimaldab käsitleda erinevaid riske ühes raamistikus. Riskijuhtimise eesmärk on vähendada juhuslike sündmuste kahjulikku mõju panga eesmärkide saavutamisele. Selleks on riskijuhti-

mine integreeritud strateegilise planeerimise, eelarvestamise ja juhtimisaruandluse protsessidesse.

Riskide aruandlus ja analüüs näitavad, et siseriskide tase on stabiilne, kuid endiselt on aktuaalsed mitmed välisriskid. Eesti Pank annab oma panuse ka kogu euroala riskide juhtimisse, osaledes asjaomaste Euroopa Keskpankade Süsteemi komiteede ja juhtorganite töös.

Panga protsesside võimalike katkestuste mõju vähendamiseks ja tegevuse jätkuvuse tagamiseks on koostatud talitluspidevuse plaanid. Panga riskijuhtimise korraldust hindavad korrapäraselt nii siseaudiitorid kui ka välisaudiitorid.

Eesti Panga personal

Eesti Panga personalipoliitika eesmärk on tagada panga peaeesmärkide edukaks täitmiseks vaja- like töötajate värbamine ja arendamine, motivee- rimine ning turuolukorrale vastav tasustamine.

Töötajate arv

Eesti Panga oli 2014. aasta lõpus tööil 238 töötajat (2013. aasta lõpus 240). Vt ka tabel 5. Eesti Panga töötajate keskmine arv taandatuna

täistööajale oli 2014. aastal 231,3 töötajat (2013. aastal 233 töötajat).

Eesti Panga töötajate keskmine vanus 2014. aastal oli 43,8 aastat. Töötajate keskmine tööstaaz 2014. aastal oli 11,4 aastat.

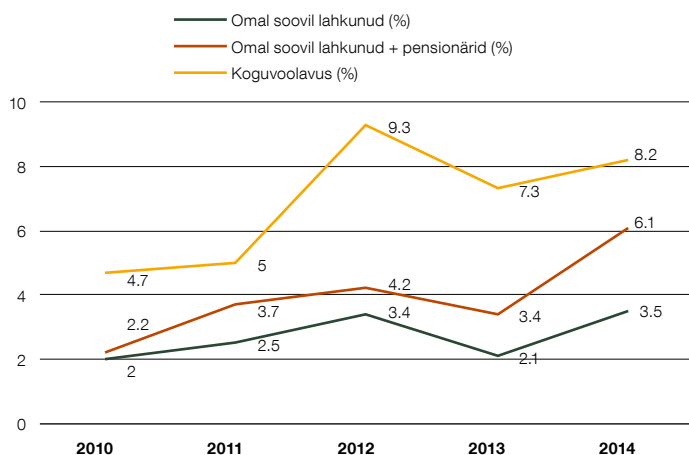
Tasustamine

Eesti Panga presidendi ning asepresidentide töötasu suuruse otsustab Eesti Panga nõukogu. Alates 2014. aasta 1. juulist oli president Ardo Hanssoni töötasu 8800 eurot kuus, asepresident Madis Mülleri töötasu 6800 eurot kuus ning asepresident Ülo Kaasiku töötasu 6800 eurot kuus. Kokku oli Eesti Panga juhatuse liikmetele välja makstud tasu 2014. aastal 261422,67 eurot.

Eesti Panga töötajate keskmine kuutöötasu (sh puhkusetasud ja lisatasud õhtu- ja öötundidel ning puhkepäevadel ja riiklikel pühadel töötamise eest) oli 2014. aastal 2125 eurot (2013. aastal 1990 eurot). See näitaja hõlmab nii tippjuhte kui ka teenindajaid, kuid suurima rühma keskpanga töötajaskonnast moodustavad spetsialistid.

Eesti Panga nõukogu liikmete ametipalk on määratud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusega. Eesti Panga nõukogu esimehe ameti- palk on 1820 eurot kuus ning Eesti Panga nõukogu liikmete ametipalk 1300 eurot kuus.

Joonis 15. Tööjõu voolavus Eesti Pangas 2010-2014

Tabel 5. Töötajate arv Eesti Pangas seisuga 31.12.2014

	Kokku	Mehed	Naised
Töötajate arv kokku	252	104	148
sh peatatud töölepingud	14	4	10
sh lapsehoolduspuhkusel	4	-	4
sh muu (tähtajaliselt tööil EKPs või mõnes muus rahvusvahelises institutsioonis ja õpingud)	10	4	6
Kehtivate töölepingute arv	238	100	138

